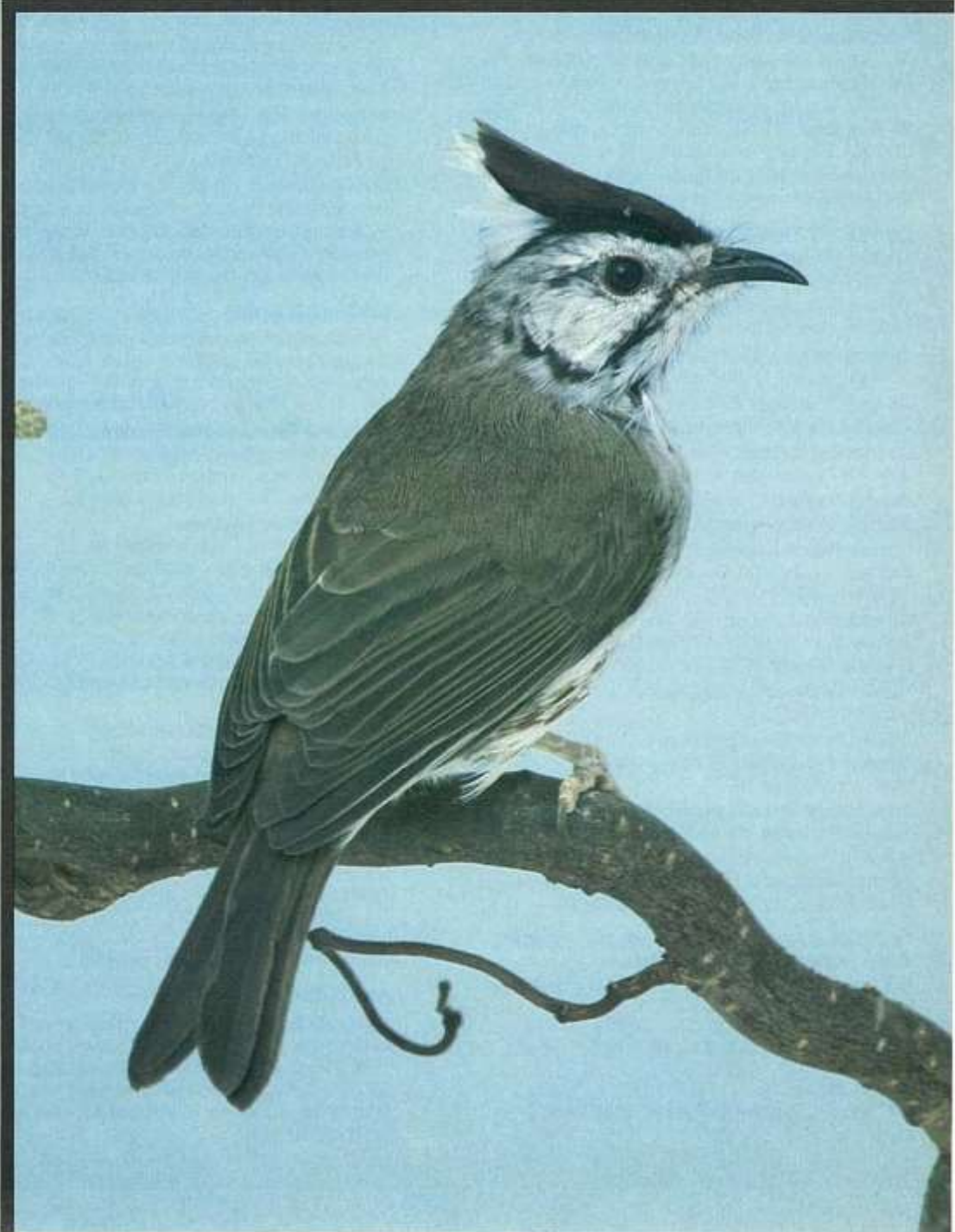

ONZE

47e jaargang no. 10, 1986

VOGELS

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

BONDSBUREAU

Aletta Jacobstra 4, Postbus 74,
4600 AB Bergen op Zoom,
bank AMRO rek.nr.: 46.89.59.262.
gironummer 1148324, telefoon 01640 - 3 50 07.
Geopend 08.00 tot 12.00 uur en van 13.00 tot 17.00 uur.
's Zaterdags gesloten.

ERELEDEN

A.L. van Liempd (erevoorz.), W. Beckman,
A. Dommerholt, J. Forster, J.J. Krol, E.J. Lensink,
W.C. Oonk, Joh. M. van Pelt, A.F. Smit, H.J. Veerkamp,
Jos van de Walle en E.M. Wessels.

DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter: W.J. Mulder, Verwerstraat 39,
7415 RZ Deventer, telefoon (05700) 2 36 48.
Secretaris: H. de Geus, Amersfoortsestraat 71,
3772 CH Barneveld, telefoon (03420) 1 61 60.
Penningmeester: J. van Spiunter, Vijverberg Zuid 44,
4621 AT Bergen op Zoom, telefoon (01640) 3 46 63.
2e Voorzitter: D.J. van der Molen, Gentiaan 5,
7721 HA Dalfsen, telefoon (05293) 12 57.
Commissaris: M.N.Th. Brouwer, Wouwseweg 5a,
4661 VM Halsteren, telefoon (01641) 33 28.

DISTRICTSVOORZITTERS (leden bondsbestuur)

District Groningen: L. Poppema, Hunzedal 73,
9531 GD Borger.
District Friesland: H. Suichies, Ruusbroeckstraat 28,
8913 HN Leeuwarden, telefoon (058) 15 16 92.
District Drenthe: J.H. Heijnen, W. Grolstraat 126,
7826 EL Barger Oosterveld, telefoon (05910) 2 54 20.
District Overijssel: A.M. van Rijn, Pr. Margrietstraat 41,
7481 GG Haaksbergen, telefoon (05427) 1 30 06.
District Gelderland: P. Vierhuis, Veldkersmeene 22,
3844 RB Harderwijk, telefoon (03410) 1 60 68.
District Utrecht: C. van Lunteren, Vlasoord 13,
3991 XC Houten, telefoon (03403) 7 26 08.
District Noord-Holland: G.F. Huner,
Bickerstraat 60, 1701 EG Heerhugowaard,
telefoon (02207) 1 13 98.
District Zuid-Holland: G.C. Goedschalk,
Akeleistraat 148, 2565 PC Den Haag,
telefoon (070) 68 16 70.
District Zeeland: T.J. Udo, Slotstr. 5, 4421 EL Kapelle,
telefoon (01102) 1522.
District West Noord-Brabant: J.C.W. Luijsterburg,
Nieuweweg 23, 4631 TC Hoogerheide,
telefoon (01646) 31 17.
District Oost Noord-Brabant: A.H. Meesterburrie,
Kasteel Traverse 198, 5701 NR Helmond,
telefoon (04920) 25609.
District Limburg: H.J. Nooijen, Reigerstraat 29,
5932 VX Tegelen, telefoon (077) 73 34 58.

SECRETARIATEN TECHNISCHE COMMISSIES

Kleur-, vorm- en postuurkanaries:
H.K. v.d. Wal, Mozartstraat 4, 8916 HC Leeuwarden,
telefoon (058) 13 46 55.
Tropen, parkieten etc.:
P.J.F. Klören, Meidoornweg 10, 3768 CN Soest,
telefoon (02155) 1 53 01.
Zangkanaries:
W.J. Vermeij, Leppa 36, 9204 JE Drachten,
telefoon (05120) 1 72 42.

ONZI

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDSE

LIDMAATSCHAP

Zij die in **Nederland** woonachtig zijn en lid wensen te worden van de NBvV, wende zich tot de secretaris van een in de plaats van inwoning gevestigde afdeling. Naam en adres worden gaarne door het bondsbureau verstrekt.

Zij die in het **buitenland** woonachtig zijn, kunnen verspreid lid worden door overmaking van het hieronder genoemde bedrag.

België: Bfr. 600,-, bij vooruitbetaling op onze postrekening nr. 000-0156074-01, bij het bestuur der postcheck te Brussel 1.

Overige landen: Hfl. 45,- bij vooruitbetaling per internationale postwissel aan het bondsbureau NBvV. Indien men het maandblad per luchtpost wil ontvangen wordt een extra tarief volgens PTT-kosten berekend. Alle tarieven gelden per kalenderjaar.

SPECIALCLUBS

Het lidmaatschap van de specialclubs is voorbehouden aan hen die reeds lid van de NBvV zijn. Voor verdere inlichtingen c.q. opgave lidmaatschap, wende men zich uitsluitend tot onderstaande secretariaten.

Europese vogels en hun hybriden

B.A.H. Toebes, Broekhofsestr. 17,
5437 BA Beers, telefoon (08850) 1 37 45.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

Gras- en Grote parkieten

H.J. van Doorne, Beurtschipper 58,
3201 GA Spijkenisse, telefoon (01880) 2 24 76.
Entree f 5,-.

Insecten- en vruchtenetende vogels

H.W. Wareman, Kastanjeln. 13,
4793 AW Fijnaart 01686-3314.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

Japane meeuwen

T.C. Mulder, Ch. Parkersingel 23,
3069 XR Rotterdam, telefoon (010) 455 97 81.
Contributie f 17,50 per jaar, entree f 5,-.

Vorm- en Postuurkanaries

G.J.S. Nijhuis, Wilderinkstr. 31,
7555 DS Hengelo, telefoon 074-91 17 03.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

Zebravinken

D.J. Elzinga, Hunzedal 73,
9531 GD Borger.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

ABONNEMENTEN

Losse abonnementen op het maandblad f 33,50 per kalenderjaar. Overmaking bij vooruitbetaling op giro 1148324 t.n.v. NBvV en onder vermelding abonnee. OV. Reeds verschenen nummers van een jaargang worden nagezonden en vervolgens elke maand tot e met december.

VOGELS

ISSN 0030-3224

BLAD VAN VOGELLIEFHEBBERS (OPLAGE 50.000)

REDACTIE

W. E. van Berkel
A. J. H. Walraven

Redactieadres: Postbus 74, 4600 AB Bergen op Zoom

VERANTWOORDELIJKHEID

De uitgever van dit blad, de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, is niet verantwoordelijk voor de inhoud van hierin opgenomen advertenties en erkent een enkele verplichting tot opnemen van aangeboden advertenties.

De auteurs blijven verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen. Door publikatie neemt de uitgever geen enkele verantwoordelijkheid op zich. Het zonder schriftelijke toestemming overnemen van artikelen of gedeeltes daarvan is verboden.

ADVERTENTIES

Voor advertenties - ook die van leden en abonnees - met een zakelijk karakter, zijn tarieven en verdere bepalingen verkrijgbaar bij het Bondsbureau van de IBvV. Kleine annonces, voor afdelingen, leden en abonnees op 'Onze Vogels', van zuivere particuliere aard zie onder 'Vraag en Aanbod'.

VRAGEN OVER?

WATERSLAGERS aan: H. Warmerdam, V.d. Duijn van
faasdamlaan 45, 2181 XB Hillegom.

PARZERS aan: E. de Koning, Vrouwenweg 16,
322 LK Leiden.

LEURKANARIES aan: J.A. Barsch, Drapeniers-
wink 144, 7326 AG Apeldoorn.

FORM- EN POSTUURKANARIES aan: H.K. v.d. Wal,
Doozartstraat 4, 8916 HC Leeuwarden.

EUROPESE VOGELS (WILDZANG) EN HUN
BASTAARDEN, GROTE PARKIETEN EN
GAPORNIDEN aan: D.A. Duijvis, St. Josephstraat 46,
847 SG Teteringen.

EBRAVINKEN, JAPANSE MEEUWEN EN HUN
BASTAARDEN aan: G. Horst, Goudvinkhaag 14,
993 BC Houten.

PROVINCIALE VOGELS EN HUN BASTAARDEN aan:
H. Schuurhuis, Drecht 23, 8032 CH Zwolle.

ROUW- EN INSECTENETERS aan: E.M. Wessels,
Avenhorst 28a, 3085 ZV Rotterdam.

FRASPARKIETEN aan: S. Harkema, Prov.weg 29a,
577 PA Heiligerlee.

Postzegels voor antwoord bijsluiten.

Geen retourporti, dan ook geen antwoord!

Deze regel geldt ook voor vragen aan auteurs etc.

De Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers is
ingeschreven in het verenigingsregister van de Kamer
van Koophandel en Fabrieken te Breda, onder nummer
12-280824.

Het volgende nummer wordt ter post bezorgd op
24 november 1986.

IN DIT NUMMER

Een tweetal Timaliesoorten uit Taiwan	pag. 436
Onze Harzervogels	438
Japanse Meeuwen - Mokka-bruin	440
Standaardreizen in praktijk - Zilverbruin pastel	440
Hun functie in en de noodzaak voor het organisme	442
Ervaringen met de purper glansspreeuwen	445
Vogelgedrag	446
De Lachduif	449
Mijn Spaans Raza Espagnola avontuur	450
Het keuren van bastaarden	451
Muskaatvinken	452
Satijnprieelvogel	454
Roodkuifkardinalen in een bloemenmandje	454
Bobbel 21	455
Een tweetal lawaaimakers	456
Bijlage Onze Vogels oktober '86	
Bondskampioenschappen 1986/1987	I
C.O.M. Tentoonstelling 1987	IV
Inschrijfformulier bondskampioen '87	V
Inschrijfformulier Verkoopklasse	VII
Mijn hobby de vogels	458
Hoe vererven de mutaties bij de diamantduiven	459
Rotsmussen, een vergeten groep?	460
Volière van de maand	462
Universeelkooi	463
Witborst zwartborst, Oranjeweaver	464
Het effect van ionisatie	
Wilt u keurmeester worden bij de NBvV?	467
Kalmoes	477

IN DIT NUMMER ADVERTEREN

Harteveeld Hoos & Heyermans b.v.	pag. 444
Esve	445
Wolro luchtreiniging, Rotoi Holland bv	VI
S.T.T., Fauna metaalwaren, Gehu, J. Grauwelman, Fauna metaalwaren	VIII
Witte Molen, L.S.M., Joma Print, De witte spreeuwen, Esve	466
Fauna metaalwaren b.v.	469
v.d. Hoven, Koltec, Kees v.d. Borst, Frami	470
Puik	471
Fauna metaalwaren bv	472
Holland diervoeders b.v., Van Keulen	473
Langhout's Dier Home, Blankenstijn's Pet Farm b.v., Kloeg, Orni Mondo, G.J. van Gelder b.v.	475
CéDé	476
Edelchemie Panheel BV, Jaap Koopman, De Dierenhal	477
Kemo-Alkmaar, Wovo, Vogelhuis Exclusief	478
N.B.v.V. Boekenservice, H. Dijks, Animal	479
Witte Molen	480

Foto voorplaat: Formosa Timalie

Foto: Ton de Bruijn

Ontwerp en druk: Steens Schiedam b.v.

Postbus 59, 3100 AB Schiedam - Telefoon (010) 462 29 22.

Een tweetal Timaliesoorten uit Taiwan

Tekst: Ed Wessels; Foto's: Ton de Bruijn.

De beide afgebeelde vogels zijn specifieke timalies, die alleen op het eiland Taiwan (het vroegere Formosa) voorkomen. Het vogeltje met de kuif is de Formosatimalie (***Yuhina brunneiceps***), de andere is de Oogstreeptimalie (***Heterophasia auricularis***).

Voor enkele jaren waren de vogels uit Taiwan, in West-Europa totaal onbekend. Er werden nooit vogels van dat eiland uitgevoerd, totdat plotseling eind 1983, begin 1984, vogels uit dat gebied op de West-Europese vogelmarkt ver-

schenen. In het begin zaten we wel met de juiste naamgeving, want de namen waaronder ze werden aangeboden leken af en toe nergens op. Dank zij de veldgids "A new guide to the birds of Taiwan" van Severinghaus en Blacks-

haw, konden we achterhalen wat de juiste namen waren, zij het in het Engels en Latijn.

Nog steeds worden erg veel vogels velerlei soorten uit Taiwan ingevoerd, soorten die nu al erg geliefd zijn bij ons en gelukkig niet al te moeilijk te fokken zijn. Al vele "Taiwan vogels" zijn nu al in een paar jaar als eigen kweek in onze volières en kooien aanwezig.

Nu eerst de **Formosatimalie** (*Yuhina brunneiceps*).

Zoals gezegd is deze Yuhinasoort endemisch voor Taiwan. Hij komt dus nergens anders voor. Het is een levend klein vogeltje ($\pm$ 12 cm) met een mooie kuif, welke bruinachtig van kleur. Verder niet bijzonder spectaculair van kleur, maar toch alleszins de moeite waard.

Ze leven in de onderste struiken van de bergbossen tot op hoogtes van zo'n 300 m. Tegen ons klimaat zijn ze zeer goed bestand, ze acclimatiseren dan ook zeer vlug. Vooral in een begroeide volière (zowel binnen als buiten) voelen ze zich wonderwel thuis. Reeds spoedig na invoer in begin 1984, werd er al mee gefokt, o.a. in W. Duitsland, (zie *Trochil* jaargang 6 nr. 1) maar ook in Nederland is er in 1984 mee gefokt nl. door mevrouw Engelsma uit Beijerland, welke voor de eerste kweek in Nederland een oorkonde van de Bond kreeg. Hierna zijn nog verschillende andere resultaten behaald. Het merkwaardige is, dat als er in de volière andere Yuhina's zitten, deze allen meehelpen bij het grootbrengen van de jongen, zonder dat er moeilijkheden ontstaan. Indien mogelijk gebruiken ze voor nestbouw een vrijstaar boompje, liefst een conifeer, en maken daarin van hoofdzakelijk cocosvezel een mooi vrijstaand open nestje. Daar komen dan $\hat{=}$ 3 eieren, welke ongeveer

en kleine 2 weken bebroed worden. Voor de opfok gebruiken ze haast enkel avend voer dat eten ze ook zelf erg vaer het daarnaast wat zoet fruit en een re-lijke hoeveelheid goed universeel-voer (vooral bestaand uit veel gedroog-ge insecten). Hiermede komen de jon-ge vogels goed groot. Wanneer ze na on-geveer 2 weken uit het nest komen, zien e er net zo uit als de oude vogels. Het is an al moeilijk, ze van de ouden te on-erscheiden. Hooguit is de koptekening ets minder sprekend.

Over het algemeen is de bevedering an deze vogeltjes, vooral aan de buik- en flankzijde wat lossig. Verschil tussen man en pop is uiterlijk niet te zien. Wel is het zo, dat de man een heel mooi lied-

je brengt, zacht maar zeer goed hoor-baar. Al met al, deze vogeltjes zijn een verrijking van het sortiment vogels voor liefhebbers van vruchten - en insecte-netende soorten.

Dan de andere vogel die hierbij is afge-beeld, nl. **de Oogstreepimalie** (*Heterophasia auricularis*). Ook deze vogel komt alleen maar voor op het eiland Tai-wan. Het is een vrij grote vogel van on-geveer 23 cm. Een nadere beschrijving ervan lijkt mij overbodig, gezien de zeer mooie kleurplaat. Wat vooral opvalt is de zilverwitte streep, beginnend bij de snavel, dwars over het oog tot aan de achter-kop. Uiterlijk verschil tussen man en pop is er niet. Komt hoofdzakelijk voor in loof-bossen op de berghellingen, tot zo'n

2500 m. hoogte. Het zijn sterke vogels die ons klimaat wel aankunnen.

Ook met deze vogels, hoewel nog maar zeer kort in West Europa, is al gefokt. Helaas nadere gegevens over deze kweek ontbreken mij nog, maar ik ge-loof, dat we in de komende jaren zeer zeker eigen kweek vogels op onze ten-toonstellingen zullen aantreffen. De voe-ding levert geen moeilijkheden op. Op een goed universeelvoer, gemengd met allerlei soorten fruit en levend voer, doen ze het uitstekend.

Zoals ik al zei bij de Formosatimalie (*Yu-hina brunneiceps*) is ook de Oogstreep-timalie (*Heterophasia auricularis*) een aanwinst voor liefhebbers van zachtvoe-retende vogels.

VOGEL '87

meer dan 8000 vogels in honderden soorten.
De **GROOTSTE VOGELSHOW VAN NEDERLAND**
Van 15 t/m 18 januari 1987
in HET TURFSCHIP te BREDA

Een echte NBvV-show, altijd nieuw, boeiend en leerzaam

Met vele interessante vruchten- en insecteneters

Onze Harzervogels

door A. Pluim

Menig kweker heeft in de loop der jaren dat hij of zij de harzersport beoefent veel licht opgestoken bij liefhebbers, welke hier kundig in waren en ook vaak waren het juist die mensen die veel hebben bijgedragen tot bloei van onze sport in het algemeen.

Zo heb ik persoonlijk destijds heel veel geleerd van wijlen onze sportvriend Martin Weijling (geneticus) vooral in de jaren 1950-1951. Hoe deze man alles kon uitleggen, stond menig liefhebber verbaasd van. Hij hield niet alleen op kundige en sublieme wijze het harzervogel prestatieboek bij, maar hij gaf ook aan, als men er belang instelde met de nodige tekst en uitleg erbij, hoe men verder kon kweken met de stam die men had ingeschreven om op de goede weg te blijven. Hiervoor kon je hem de nodige gegevens verstrekken van je gefokt materiaal plus waaruit ze geboren zijn, de bloedverwanten.

Hij maakte de nodige studie van de ingezonden gegevens en werkte deze zeer kundig voor je uit voor een volgende kweek. De man was zelf een grote voorstander van stammenkweek.

Zo ontving ik destijds van hem, nadat hij het gehele programma van mijn vogels, van de mannen die ik met meerdere poppen had gepaard en van de jongen hieruit geboren had uitgewerkt, hoe ik verder kon kweken en tevens ontving ik een uiteenzetting, dat hij voor mij één zangrichting had gekozen, omdat het toch kennelijk in de bedoeling lag om telkens één man met meerdere poppen te paren. Als die bedoeling er niet geweest zou zijn en u zoudt (volgens zijn verklaring) gelijk als vele kwekers, alles door elkaar fokken tot één familie, met geen andere stelling dan 'het beste x het beste (een goede man x dochter van een goede man)', dan komt u daarmee niet verder dan zoals vele kwekers. Dan verkrijgt u geen vogels met zuivere en constante vererving. U hebt dus parallel gepaard en afgezien van de vraag, hoe u zich voorstelde de teelt te vervolgen, moet het feit geconstateerd worden, dat de stand van uw teelt bij uitstek geschikt is, om de reeds toegepaste begin parallelparingen ieder voor zich met parallelparingen te vervolgen. Juist met dit con-

sequent vervolgen van par. par. is het zo dat de kwekers dat als stelsels nimmer hebben gedaan. De kwekers hebben wel steeds als een zeker gemak en een voordeel aangevoeld, dat zij 1 man wel met meer dan 1 pop kunnen paren. Wellicht redeneerden zij, als het niet uit de ene komt, dan wel uit de andere verwante pop. Nu zijn er jammer genoeg kwekers die helemaal niet redeneren. Dat er in die redenering nog veel meer ingesloten lag, heeft geen enkele kanariëkweker eerder gemerkt, n.l. voortparen met de kinderen uit par. x par. in dezelfde lijn. Dat is de enige consequente manier van vogels kweken van gelijke samenstelling en dit kan men dan noemen STAMMENKWEK. Dat is als het ware het sorteren en ordenen van de erfactoren, waar wij als kwekers steeds mee te maken hebben in onze sport. Door van 1 stamvader uit te gaan en veel kinderen van hem te fokken, verspreiden we de goede factoren over veel kinderen. Als dan tegelijk de poppen, wat zang betreft verwant zijn, dan kweken we er niet van jaar tot jaar weer vreemde factoren in, doch blijven het in hoofdzaak gelijkwaardige factoren, allen van 1 stamvader afkomstig. Dit is ook de enige manier om met redelijke kans uit de kinderen weer gelijke factoren bijeen te krijgen. Dit stelsel geldt te allen tijde, n.l. zowel bij paring van dieren van één kweker, als bij kruising van dieren van verschillende kwekers.

Hoe ook gepaard wordt, het zal toch steeds de bedoeling van de kweker moeten zijn om zodanige mannen en poppen in de stam te vinden met gelijke jonge mannen en dochters, die op hun beurt weer gelijke zang vererven. Dit is en moet toch de doelstelling zijn van elke kweker, wil hij een serieus kweker blijven. In veel opzichten stellen echter vele kwekers hun eisen niet hoog genoeg. Zo heeft men veel kwekers, die

technisch gezien wel een groot aantal jongen kunnen fokken en van alles op de hoogte zijn en alles naar behoren behartigen maar vaak al tevreden zijn als ze maar uit 50 of meerdere jonge mannen er 4 bij elkaar kunnen vinden voor klasse I. Ze stellen in alles de hoogste eisen, behalve bij het inkleden van de paringen. Laten we eerlijk zijn sportvrienden, als een kweker bij parenbroed 3 broedstellen gebruikt en hij heeft die enige jaren vol gehouden, dan is het eigenlijk niet anders, dan dat hij al spoedig geen weg meer weet. Hij probeert en blijft proberen en uit tal van paringen komt één goede vogel en met een verzameling van zulke enkelingen gaat hij naar de wedstrijd. Neen, dan is het beter om zodanig te werk te gaan, dat de kans wordt benut om viertallen broers-halbroers tezamen als stam in te zetten in klasse I. Het zou wenselijk zijn dat de eis voor de stammenklasse, vier vogels eigen teelt, dat die vier vogels broers of halfbroers zijn, want dan zouden ze blijf geven, uit een echte stam afkomstig te zijn. Misschien gebeurt dat nog een keer. Dit zou ook veel meer duidelijkheid geven in het zangprestatieboek voor de liefhebbers, die zich vogels aan willen schaffen van een doorgelofte stam. Ook zou het invoeren van deze stammeneis een zeer gunstige invloed hebben op het stelselmatig kweken en ook voor menige liefhebber die vogels van een dergelijke kweker koopt. Hij zal zeer zeker niet teleurgesteld worden bij een verdere kweek en hij zal kunnen meedelen in de hoedanigheid van succes. Dit is ook de indeling om een zuivere stam op te bouwen maar dit zal men zeker niet bereiken wanneer men steeds maar weer vreemde vogels aanschaf en men niet weet hoe ze zijn ontstaan. Al met al heeft dat ook nog nimmer geleid tot een volledig succes en in geen geval tot zuivere stammenkweek. Ook zal men bij een lukraak

kweek nooit zuiver van de vogels vast. Alleen op goed gelukt den boze voor kweker. Dit zal toch begrijpelijk zijn, al is verslager of kleurkweek niet past in geen veldsport. Zoals bevelen aan te bevelen een serieus kweker zeer dikwijls hoort wedstrijden zeer in hoge punten hebben weef niet hoe denken, ook niet uit zijn gekweekt. Vaak er en heeft men naar geïnformeerd zijn, dat de voorouders hooggewaardeerd zijn geweest en daarvan van een doorgevoerd zo heb ik mij destijds op de harzeren heb zoals ik reeds re, destijds veel in (geneticus) gecombineerd van hem geleerd een, betrekking hebben, waar veel voor onze vogelspelerijk om u alles haarkon kon hij elke liefbaste wijze uitloggen mak kweken nooit kon bereiken. Laat voor de toekomstige zich willen toeloesport. Wij moeten deerwijze van Mendel wij ook nodig voor de bereiken.

Met zal ook weinig liefhebbers ontmoeten voert dat de kanneeste interessante liefhebberijen is die hoort deze sport tot besteding. Alleen de dariesport ons in de verborgenheden wat in de vrije natuur nemen, in onze eiden in eigen hómelen.

de erfelijke aanleg kunnen stellen. Elk kweken is totaal elk goeddenkende voor een ieder zeer men nu harzer, waker, want zo'r, enkele tak van de vortripelijk voor niet, wil men tenminste blijven.

men op dergelijke poeie vogels, welke behaald, maar deze tot stand zijn welke vogels deze tast men in het duisier niet voldoende. Het dient toch zo te ers ook al enkele jarde vogels moeten pas kan men spreke stam.

als zovelen ingeort in het algemeen is aangaf in dit artikel de heer Weijling spondeerd en veel n vooral op het terobende op de erfelijke in opgesloten ligt. Deze man gaf lijn uit te leggen en hebber op zeer gen dat men met lukin te nimmer de top it ook een wenk zijn de jonge liefhebbers ggen op de harzerens instellen op de el, want dit hebben e zangsport om wat

genspraak van liefwannoer men beariesport één der en onderhoudende er bestaat. Ook beeen ware vrijetidsarom, omdat de kagelegenheid stelt van het vogelleven, zo moeilijk is waar nmiddellijke nabij kunnen aanschou-

wen. Het gehele voortplantingsproces voltrekt zich voor onze ogen en houdt ons het gehele jaar bezig in aangename spanning, zowel voor en tijdens het kweekseizoen en de daarna komende wedstrijden in het algemeen. Het is behalve dat, de veelzijdigheid van de zangliefhebberij ons zeer zeker in bekoring kan brengen door het muzikale geheel. Wat deze kleine virtuosens kunnen laten horen, dwingt ons aller bewondering af.

Menig liefhebberij kent zijn problemen. Om ten volle van de vogels te willen genieten, zal een beginnende kweker toch nog heel veel moeten leren, alvorens zich kweker te kunnen noemen. Het is daarom ook zeer raadzaam, dat een jonge liefhebber veel contact zoekt met een oude ervaren liefhebber, die hem met raad en daad kan bijstaan. Ook kan men veel opsteken van de artikelen die over zangsport worden geplaatst in het bondsblad en de boeken die worden uitgegeven over onze liefhebberij.

Men moet er wel terdege rekening mee houden, dat er een grote opoffering aan zit verbonden, wil men alles in goede banen leiden in deze sport en daar komt bij, dat we met dieren te maken hebben die ons in aller opzicht steeds nodig hebben, vooral wat de verzorging betreft.

Alle begin is moeilijk, ook wat voor liefhebberij of sport men kiest en het is zo "zonder strijd geen overwinning", dit moet de beginner terdege beseffen. Men heeft zeer zeker zo de top niet bereikt, men komt ook veel teleurstellingen tegen en die kunnen dikwijls ook veel blijvend zijn. Om goed te begrijpen, gaat men voor deze sport kiezen om te trachten er iets groots van te maken, en de bedoeling is dan toch, moet men zich er geheel voor in zetten, om na enkele jaren op de wedstrijden wat te presteren.

Ook kan men de vogelsport op een andere wijze beoefenen zonder zich bepaald druk te maken over de erfelijkheidsleer en of het met de fokparen wel klikt. Dit is de zogenaamde vrije ruimte-kweek of volièrekweek zo men het wil noemen. Maar hier gaat het pad ook niet

altijd over rozen, hier komt men ook heel veel teleurstelling tegen, want alle soorten vogels verdragen elkaar niet altijd en voor de volièrekweek wil men vaak ook wel andere vogels houden dan alleen kanaries. Daarom is het wenselijk dat men voor het kweken in een volière er voor moet zorgen, dat men minstens een derde meer nestkastjes er in hangt dan er poppen aanwezig zijn. Elke pop heeft ook vaak nog een eigen keuze en deinst er niet voor terug om samen een zelfde nestkastje te willen bewonen, wat dan de nodige problemen teweeg brengt met het gevolg, dat zo'n broedsel gaat mislukken. Ook kan het voorkomen dat een pop het reeds aangebrachte nestmateriaal weer uit een ander nestkastje sleept en andersom dat twee poppen samen een nest bouwen in één nestkastje. Zodoende geeft het kweken in een volière vaak veel moeilijkheden en krijgt men zodoende weinig vogels op stok.

Tijdens de winter heeft de liefhebber die voor zijn hobby huishuis is aangewezen veel meer zorg voor zijn liefhebberij dan de kweker die alles binnenshuis beoefent. Bij strenge vorst met het drinkwater en het gedeelte waar de vogels zich nog beschut kunnen opstellen, rekening houden. Bij veel kwekers wordt ook nog wel aan een beetje verwarming gedacht, die de hevige kou nog een beetje kan opvangen. De liefhebber die zijn sport thuis uitleeft heeft daar minder zorgen mee en vooral in deze tegenwoordige tijd nu de woningen veelal centraal zijn verwarmd. Als groenvoer tijdens de wintermaanden kan men de vogels wel tracteren op wat wortelen, die nog rijkelijk te koop zijn en niet zo duur en de vogels eten het graag. Sla heeft aan vitaminen niet altijd dezelfde waarde dan 's zomers en de hoeveelheid is ook minder, omdat men speciaal op de kweekkassen is aangewezen en ook vaak erg duur is. Ook kan men het afval van andijvie verstrekken. Rozenbottels doe ik in het najaar in de diepvries en geef die 's winters aan de vogels. Dit was het dan weer, allen een goed wedstrijdjaar toegewens in 1986 met veel prima vogels.

VOGEL '87

meer dan 8000 vogels in honderden soorten.
De GROOTSTE VOGELSHOW VAN NEDERLAND
Van 15 t/m 18 januari 1987
in HET TURFSCHIP te BREDA

Een echte NBvV-show, altijd nieuw, boeiend en leerzaam

Ook voor liefhebbers
van zangkanaries
de moeite waard!

Japanse Meeuwen

Tekst: Jos van Valkenburg
Foto: Ton de Bruijn

Mokkabruin

De eerste mokkabruine Japanse meeuwen, welke eind jaren zestig het levenslicht aanschouwden, waren vrij donker van kleur. Ze waren nauwelijks van de zwartbruine (toen nog te lichte 'donkerbruinen') te onderscheiden. De ideale mokkabruine dient koffiebruin van kleur te zijn, en wel de kleur van een kopje koffie waarin een klein scheutje room is gedaan. Vertalen we dit in de vederstructuur dan dient de ideale mokkabruine een bezit van 40% eumelanine en 40% phaeomelanine te bezitten t.o.v. de zwartbruine (lees wildvorm)

Daar er een grote variatie is in het genoemde percentage, zal het zeer moeilijk zijn de vereiste kleur te verwezenlijken. Het komt namelijk erg vaak voor dat uit twee ogenschijnlijk vrij goede ouders jongen geboren worden met een

zeer grote verscheidenheid in kleur, met een eumelaninebezit van ongeveer 60% tot 20%. Het phaeomelaninebezit is iets stabielier en schommelt om en nabij de 40%. Een mokkabruine met een bezit van 20% eumelanine en 40% phaeomela-

Kleurkanaries

Standaardeisen in praktijk

Zilverbruin-pastel

Deze kleurslag moet zoveel mogelijk bruin pigment laten zien, dus in deze is ook weer sprake van goed in elkaar vloeien van eumelanine en phaeomelanine met name in het rugdek, de flanken en zover mogelijk doorlopend tot op de borst. Door de werking van de paste factor zal het bruin echter wel gereedceerd worden, dat wil zeggen dat het bruine pigment in kwaliteit en in kwantiteit zal afnemen zodat er een lichtbruin vogel ontstaat.

Reductie betekent dus vermindering van het bruin ten opzichte van de klar

nine ziet er dan ook uit als een slechte roodbruine.

De snavelkleur is erg belangrijk bij de nokkabruine. De bovensnavel is zwartbruin en de ondersnavel grijs. Tweedeleurige bovensnavels zijn fout alsmede blauwachtige snavels. De pootkleur is fonkergrijs, de nagels zwart.

De tekening op het onderlijf dient grijs van kleur te zijn en moet regelmatig visgraatvormig zijn. Het komt vrij vaak voor dat de tekening op het onderlijf te zwak is en ook afwijkend van de gewenste visgraatvorm. Op de borst, van vleugelbocht tot vleugelbocht, loopt een scherpe afscheiding tussen de borstkleur en het onderlijf. Bij de mokkabruine is deze kleurafschieding nogal eens wat onregelmatig en soms zelfs onderbroken.

Op het vleugeldek zijn in de lengterichting lichtcreme streepjes vereist. Het missen hiervan wordt vaak veroorzaakt door het vloeien van de vleugeldekkleur. Vaak zijn de vogels welke deze tekening missen het egaalst van kleur.

Bontvorming op welke plaats dan ook is fout. Vogels met witte veertjes in hun bevedering selecteren we het beste uit, daar deze bontvorming vrij hardnekkig terugkeert bij de nakomelingen.

Om een goede stam mokkabruine japanse meeuwen op te bouwen moeten we uiterst serieus te werk gaan. We pa-

ren bij voorkeur mokkabruin aan mokkabruin. Het beste nemen we een iets te donkere man met een iets te 'roodbruine' (te lichte) mokkabruine pop. We letten er vooral op dat de oudervogels goede visgraattekening bezitten en vooral een goede borstafschieding. De man moet een goede vleugeltekening bezitten. Zoals gezegd zal er veel variatie zijn in de nakomelingen. Bezitten we vogels met een goede kleur dan paren we deze bij voorkeur aan een iets te lichte mokkabruine. Paren we goede mokkabruinen aan te donkere exemplaren dan blijkt vaak dat alle nakomelingen te donker zijn.

Wordt de lichaamskleur in een stam te donker, dan kunnen we eventueel een zwak gekleurde roodbruine inkweken. Wordt de stam te licht dan paren we bij voorkeur een te donkere mokkabruine in. Beter geen zwartbruin inkweken, daar de uitkomsten uitsluitend zwartbruin zullen zijn en split voor mokkabruin. We zitten dan ineens met een aantal zwartbruinen welke ongeschikt zijn voor de zwartbruinkweek en voor de mokkabruinkweek moeten we maar afwachten wat eruit tevoorschijn komt. Het inkweken van pastel is niet raadzaam omdat dan in de mokkabruine stam de pasteieigenschappen terug komen, te donker masker en te zwak ge-

kleurde vleugelpennen. Vaak halen we door de inkweek van pastel, bont in de stam mokka's hetgeen natuurlijk ongewenst is.

Het inkweken van grijs is zo langzamerhand mode geworden. Voor de experimentele kweker welke de grijze kleur wil onderzoeken, is dit een uitdaging. De combinatie mokka-grijs is een aardige kleurslag, echter er zijn inmiddels vele mokkabruinen welke split voor grijs zijn. Of deze splitvogels ongeschikt zijn voor de mokkabruinkweek is nog niet te zeggen. Wel is het zo dat binnen de grijsweek nog erg veel bontvorming voorkomt en zoals gezegd moeten we bontvorming mijden. Bij de selectie van kweekvogels moeten we zorgvuldig te werk gaan. Wel letten in eerste instantie op een goed formaat en type, ten tweede letten we op de tekening en als laatste op de kleur. Ruim niet te snel een mokkabruine op welke iets minder van kleur is. Het is vaak zo dat we moeten compenseren met iets afwijkende kleuren om het resultaat te verbeteren.

Misschien is het een troost voor de mokkabruinkwekers dat zelfs de topfokkers van japanse meeuwen, het een bijna onmogelijke opgave vinden een stam van vier gelijk gekleurde en getekende mokkabruinen te brengen op de tentoonstelling.

sieke zilverbruine kanarie welke vol bruin is.

Bij de zilverbruinpastelkanarie wil het wel eens voorkomen dat de vleugel en de staartpennen te licht zijn (opgebleekt). Dit ontstaat doordat er vaak kweekvogels gebruikt worden die slechts een minimaal bruinpigment bezitten. De bijkleur is dominant wit en dat houdt in dat deze kleurslag aanslag kan vertonen in de schouderbevedering of de vleugels- en staartpennen. Zoals u weet is de dominantwitfactor een **ge-deeltelijke** beletter van de gele of cranjevetstofkleur. Als men deze vetstofkleuren nog in de vleugels kan waarnemen noemt men dat aanslag.

Kweekadvies

Zilverbruin split voor pastel man maal een bruinpastel pop met een zachte bijkleur. Dit laatste betekent dus niet te hooggeel ter voorkoming van eventuele aanslag. Zilverbruinpastel man maal bruine pop. Bruine split voor pastel man

maal zilverbruinpastel pop. Bruinpastel man maal zilverbruine pop. Uit de pastel mannen maal klassieke poppen komen mannen die split zijn voor pastel, hetgeen betekent dat de mannen geen pastel laten zien maar wel erfelijk in zich hebben en die factor ook doorgeven, de poppen zijn vol pastel. Uit kweekvogels met een lichte schimmelfactor zal men over het algemeen goede pastellen kunnen kweken. Te zware schimmelvogels kunnen aan de uiteinden van bijvoorbeeld de rugdekveren een lichte omzoming laten zien. Kweekvogels dienen tevens zoveel mogelijk bruin te laten zien zowel op de flanken als boven de snavel. Wat de borstkleur betreft moet deze zacht en als het ware doorschijnend zilver zijn, niet te licht dus.

Voorkomende fouten

Rugdek te streperig en niet vloeiend. Over het geheel te weinig bruinbezit. Te weinig bruin op de kop en/of lichte vleugel- en staartpennen. Eruij boven

de snavel ontbreekt. Zilvertint op borst en onderlichaam niet zuiver. Storende blauwstructuur. Te veel aanslag op de schouders, vleugel- of staartpennen. Te veel schimmel op de rug. Niet of nauwelijks waarneembare bijkleur (te bruin op de borst). Bijkleur op flanken, dijen, onderlichaam en/of borst te licht.

Voor de tentoonstelling kunnen het beste de poppen worden gebruikt, die benaderen namelijk het meest de omschreven standaard. De mannen laten over het algemeen over het geheel te weinig bruin zien. Meestal is het rugdek van de mannen ook wat te streperig. Bij zilver- en bruinpastellen is de blauwstructuur niet gewenst. Ook deze kleurslag houden we het liefst uit de zon ter voorkoming van al te sterke opbleking.

Piet Verdult

Hun functie in en de noodzaak voor het organisme

door J. Vredenburg

Inleiding

Vitamines zijn organische stoffen die in geringe hoeveelheid in het lichaam noodzakelijk zijn voor een juiste ontwikkeling en instandhouding van het organisme. Zij worden echter niet of onvoldoende in het lichaam gevormd. Dit geldt algemeen, dus ook voor vogels.

Omtrent de functie van vitamines in en de noodzaak voor het biologisch systeem is door uitgebreid onderzoek bij mens en dier veel bekend en gepubliceerd (Albers et al., 1984; Baer, 1968; Barman, 1969; Maandkatern over vitamines, 1973; Vitamin compendium, 1976; Zwart et al., 1979). Omdat diens kennis in de vorm van beschikbare informatie in vakbladen verspreid is gepubliceerd, is het voor de meeste vogelliefhebbers moeilijk deze te vinden en de relevante gegevens er uit te halen.

Het is o.a. daarom, dat **bij de meeste liefhebbers bij gebrek aan kennis de gehouden vogels in meer of mindere mate een vitamine tekort hebben** als gevolg waarvan de konditie van de vogels zeker niet optimaal is, waardoor zich problemen van verschillende aard kunnen voordoen.

Hoewel het vitamine mechanisme ingewikkeld is, is het voor de serieuze vogelliefhebber van belang een zeker inzicht te hebben in de werking van dit mechanisme en in de wisselwerking met de betrokken metabolische processen.

Omdat vitamines op meerdere plaatsen in het lichaam en ook in onderlinge combinatie werkzaam zijn, is het niet voldoende, indien slechts een opsomming wordt gegeven van de vitamines en de gebreken, die bij een tekort kunnen ontstaan, ook al zijn alle overige (voe-

dings)bestanddelen in voldoende mate ter beschikking. Juist het begrijpen waar en op welke wijze de verschillende vitamines bij deze processen betrokken zijn, is noodzakelijk bij het beoordelen van afwijkingen en het inschatten van de oorzaken. Immers, het opheffen van de oorzaken is de enig juiste manier om afwijkingen, indien mogelijk, te kunnen corrigeren.

Daartoe zijn in drie artikelen de belangrijkste gegevens zoveel mogelijk systematisch bijeengebracht met afsluitend een omschrijving, hoe, bij gebruik van vitamine preparaten, de juiste dosering redelijk zeker kan worden toegepast. Dit laatste is nodig omdat overmatig gebruik van vitamines kan leiden tot vergiftigingsverschijnselen. Met name geldt dit voor de vitamines A en D. Alle overige vitamines kunnen in doseringen van honderdvoudig de normale dagelijkse behoefte zonder enige schade worden verdragen. Dit is experimenteel aangetoond (Albers et al., 1984).

Vitamines zijn op te delen in twee groepen, te weten:

- de in vet oplosbare, waartoe de vitamines A, D, E en K toebehoren, en
- de in water oplosbare. Deze groep omvat vitamine B₁, B₂, B₆, B₁₂, foliumzuur, nicotinezuur, pantotheenzuur, choline, inositol en vitamine C. Zij zijn opgebouwd uit koolstof, waterstof en zuurstof en bevatten vaak stikstof, soms zwavel en fosfor. Toch zijn zij structureel geen eiwitten.

Vitamine B₁₂ is de enige vitamine met een cobaltgroep.

Provitamine is een stof die in het lichaam in vitamine kan worden omgezet. Anti-

vitamines hebben dezelfde structuur als vitamines, doch niet dezelfde functie. Bij aanwezigheid nemen zij de plaats in van de overeenkomstige vitamine echter niet de functie. Daardoor blokkeren zij de werking van de betrokken vitamines.

De werking van kunstmatig bereide vitamines mag gelijk worden gesteld aan die van natuurlijke oorsprong.

Houdbaarheid: bij droog en koel bewaren vier tot zes maanden, afhankelijk van het al of niet gemengd zijn met een voedingsmiddel.

De belangrijkste kenmerken van de verschillende vitamines zijn:

Vitamine A (retinol).

Deze vitamine speelt een belangrijke rol bij de vorming en groei van het been en bij het in konditie houden van de slijmvliezen zoals in het darmkanaal, van de huid en van de cornea in het oog. Vitamine A is ook direct betrokken bij het goed functioneren van de retina in het oog (immers retinol is de bouwsteen van rhodopsine, de lichtgevoelige stof in de retina en staat daarom in direct verband met het gezichtsvermogen).

De in de voeding aanwezige vitamine wordt vrijwel volledig door de darm geabsorbeerd. Het wordt in de lever opgeslagen. Bij toedienen van uitsluitend zaad als voer is de vitamine reserve in de lever binnen 5-8 maanden opgebruikt. Symptomen doen zich voor wanneer de vitamine concentratie in de lever met een faktor 1000 is verminderd (Ruebel et al., 1985).

Provitamine A (β-caroteen) wordt in het

larmkanaal uit de voeding genomen naar in de darmwand gedeeltelijk omgezet in vitamine A. Van het provitamine A komt daardoor ca. 1/3 deel voor resopie beschikbaar en daarvan wordt hoogstens de helft geresorbeerd. Provitamine A heeft, onafhankelijk van vitamine A, een essentiële functie in het vruchtbaarheidsproces van mannelijke en vrouwelijke individuen. Provitamine A draagt ook bij aan de resistentie tegen infecties. De oxidatie producten van caroteen zijn carotenoiden. Zij hebben een specifiek pigmenterend vermogen, d.w.z. zij worden in de haren en in de veren afgezet, maar niet in andere delen van het lichaam. Zij zijn mede bepalend voor de kleur van die veren.

Vitamine A komt alleen voor in producten van dierlijke oorsprong, zoals vislever, melk en eierdooier. In zaden en granen bevindt zich nauwelijks tot geen vitamine A. Alleen mais bevat provitamine A. Maar bij een zaadmengsel met 10% mais is de hoeveelheid vitamine A nog niet toereikend. Provitamine A komt alleen voor in plantaardige producten, zoals in groenten en in ruime mate in wortelen.

Een vitamine A tekort is een van de meest voorkomende vormen van vitamine tekort. Het komt vooral voor bij kakeoës, grijze roodstaart en amazone papegaaien.

Een tekort veroorzaakt aantasting van of verhoorning van de huid, doorgroeien van de snavel, vertroebeling van de cornea in het oog (aangeduid met staar) en een verminderde functie van de retina (vermindering van het gezichtsvermogen). Ook wordt de weerstand tegen infecties minder als gevolg van een verminderde weerstand van de slijmvlies. Bij een groot tekort aan vitamine A zwellen o.a. de klieren in de tong en de raanklieren sterk op. Daardoor neemt de beweeglijkheid van de tong af, hetgeen het pellen van de zaden bemoeilijkt. Een tekort heeft eveneens een negatieve invloed op de vruchtbaarheid (onbevuchte eieren en sterfte van pas uitgekomen jongen).

Het gebruik van grit verbetert de resorptie van vitamine A. Bij overdosering van vitamine A neemt de werkzaamheid af. Een overmaat geeft bij vogels verbleken van het verenkleed.

Tenslotte is van belang te weten dat bij oxidatie van vitamine E, vitamine A eveneens oxideert, waardoor de werking van de laatste grotendeels verloren gaat (zie ook onder vitamine E).

De vitamine A behoefte is gemiddeld 3000-12000 IE/kg droogvoer. In de broedtijd hebben de vogel anderhalf tot twee maal de normale behoefte nodig.

Vitamine D 3 (califerol)

Deze vitamine wordt ook wel het anti-rachitis vitamine genoemd (rachitis = zwakke beenderen). Het vervult een essentiële rol bij de opname van calcium en fosfor via de darmwand.

Vitamine D 3 wordt onder invloed van UV-licht (zonlicht) in de huid (onbevleete gedeelten) uit het pro-vitamine 7-hydroxy-cholesterol gevormd. Pro-vitamine wordt bij vogels o.a. geproduceerd in de stuitklier.

Vitamine D 3 wordt in de lever omgezet tot 25-hydroxy-cholecalciferol, de transport vorm, waaruit in de nieren 1,25-dihydroxy-cholecalciferol (afkorting DHCC) ontstaat dat de resorptie van calciumzouten door de darmwand en de afzetting ervan in de groeiende botten bevordert. Het kan onttrekking van calcium aan bestaand bot induceren. Dit 1,25-DHCC wordt onder invloed van het parathormoon (afkorting PTH) meer of minder afgescheiden in het bloed naarmate de calciumspiegel in het bloed lager is (eigenlijk een hormonale functie). Recentelijk is gebleken dat vitamine D eigenlijk geen echte vitamine is. Het kan nl. in vele voorstadia-vormen worden opgenomen en in het lichaam worden omgezet in een werkzame stof. Men neigt er daarom tegenwoordig toe om vitamine D een hormoon te noemen.

Verstoring van de calcium concentratie heeft een invloed op twee endocriene organen:

1. de bijnieren (parathyreoiden) aan de rand van het schildklierweefsel gelegen. Deze scheiden het parathormoon af. Daling van de calciumspiegel stimuleert de hormoon uitscheiding.

2. de schildklier (threoïd). Bepaalde cellen van de schildklier produceren het 'calcitonine'. De uitscheiding daarvan wordt gestimuleerd door de stijging van de calciumspiegel.

De beide hormonen werken in op specifieke effectorganen, namelijk:

1. de nieren. Het parathormoon stimuleert de calcium resorptie in de tubulus van de nier. Bovendien beïnvloedt het ook de fosfaatresorptie.

2. het maag-darm kanaal. De calcium-resorptie wordt gestimuleerd door het parathormoon, op voorwaarde dat voldoende vitamine D aanwezig is.

3. het skelet. Het gemineraliseerde calcium in het skelet staat in een dynamische wisselwerking met het calcium in het bloed. Botweefsel is dus geenszins een dode cultuur. Via de doorbloeding van het bot vindt continu opname en afgifte van calcium en fosfaat plaats. Het parathormoon stimuleert de afgifte van calcium uit het bot, het calcitonine bevordert de opname en blokkade in

het bot. Op deze wijze wordt de calcium spiegel in het bloed binnen enge grenzen konstant gehouden, waarbij het bot als calciumreservoir fungeert.

4. de schaaclklier, waar de eischaal wordt gevormd. In eerste instantie wordt het via het maag-darmkanaal geresorbeerde calcium, en dat via het bloed wordt aangevoerd, gebruikt. Is dit niet voldoende, dan wordt het calcium uit het bot aangesproken.

De concentratie van het vrije calcium heeft op zijn beurt op de volgende manier invloed op het zenuwstelsel:

- bij een vitamine D tekort verdwijnt calcium uit de poriën van de wanden van het zenuwweefsel. Daardoor neemt de permeabiliteit van het plasmamembraan toe. Hierdoor kunnen spontane actiepotentialen ontstaan, hetgeen zich (klinisch) uit in een verhoogde prikkelbaarheid en daardoor spierkrampen of een lichte vaatkramp (ischemie). Bovendien ontstaat door de verlaagde calcium bloedspiegel botontkalking en dus verzwakking van het skelet (rachitis).

Een tekort aan vitamine D betekent dus te weinig calcium en fosfor afzetting in het bot (slechte verbening, die niet herstelbaar is) en tijdens de legperiode kans op slechte eischaalvorming. Een chronisch tekort leidt na enkele maanden tot sterfte.

Zaden en granen bevatten geen vitamine D3. Melk, eierdooier en levertraan bevatten veel natuurlijke vitamine D3.

Vitamine D2 (ergocalciferol) is als anti-rachitis vitamine bij vogels 30-100 maal minder werkzaam als vitamine D3.

Behoeft: 2000-2500 IE/kg voer.

Vitamine E (tocopherol)

Vitamine E werd vroeger wel het anti-steriliteits vitamine genoemd. Thans is echter bekend dat steriliteit niet direct met vitamine E samenhangt, maar dat dit slechts een symptoom is van een meer algemene storing in de celstofwisseling. Vitamine E heeft slechts een indirecte invloed op de vruchtbaarheid van de vogels.

Vitamine is nodig bij een groot aantal stofwisselingsprocessen. Zo hangt de behoefte aan vitamine E samen met de hoeveelheid linolzuur in de voeding.

Doordat tocoferolen gemakkelijk oxideren zijn zij belangrijke anti-oxidantia; door die eigenschap beschermen zij bijv. sommige enzymen systemen, vitamine A en onverzadigde vetzuren tegen oxydatie (afbraak). Vandaar o.a. de sa-

menhang met het linolzuur, dat een onverzadigd vetzuur is. Sommige fysiologische werkingen, vooral als anti-oxidans, zijn nog niet geheel duidelijk.

Vitamine E is ook betrokken bij de regeling van de koolhydraten- en kreatinesstofwisseling, bij de regeling van de spierstofwisseling, bij de glycogeenhuishouding en bij de hormonen stofwisseling over de hypofyzen voorkwabben.

Een tekort kan leiden tot beschadiging van de hartspier en van de skeletspieren (spierdystrofie), waardoor bewegingstoornissen kunnen optreden. Het laatste is zichtbaar in de vorm van trillen, spierkramp en verdraaien van de kop. Vooral jonge vogels kunnen daarvoor gevoelig zijn. Bij een langdurig tekort ontstaat een ruig verenkleed en kunnen verlamingsverschijnselen optreden. Ook kan degeneratie van de testikels en eierstokken optreden (ontstaan van sterilitet). De lichaamsschade door vitamine E tekort is meestal onherstelbaar.

De rol van vitamine E kan worden overgenomen door selenium of door het aminozuur cystine.

Overmaat wordt via de ontlasting uitgescheiden.

Behoefte: 15-25 mg/kg voer.

Vitamine K

Vitamine K₂ (mechanion) wordt door de aanwezige darmflora gevormd. Omdat bij gezonde parkieten en papegaaien een darmflora vrijwel ontbreekt, kan op die wijze geen vorming plaats vinden (Ruebel und Isenbuegel, 1985). Vitamine K₁ (phyllochinon) en K₃ (menadion) kunnen in het vogellichaam wel in vitamine K₂ worden omgezet.

Alleen vitamine K₂ is werkzaam. Het speelt een rol bij de celstofwisseling (proteïne synthese). Bovendien speelt het een rol bij de synthese van de stof protrombine die een belangrijke functie heeft in het bloedstollingsproces. Het is daartoe betrokken bij de regeling en instandhouding van de protrombine concentratie in het bloed.

Vele bij de stolling betrokken stoffen worden in de lever gesynthetiseerd, te weten:

- plasma factoren. Voor een aantal is de aanwezigheid van vitamine K vereist.

- protrombine synthese onder invloed van vitamine K
- fibrinogeen (het plasma-eiwit met het hoogste moleculair gewicht)
- plasminogeen: het substraat voor de fibrinolyse.

Een tekort vermindert de productie van protrombine in de lever. Daardoor wordt de protrombine concentratie in het bloed verlaagd, waardoor de normale stollingstijd van het bloed wordt overschreden (stolling van bloed gaat lange dueren, waardoor de kans op leegbloeden toeneemt).

Antibiotica vergroot de vitamine K behoefte. Zo zijn cumarine-derivaten vitamine K antagonisten (komt in natuurlijk vorm voor in steenklaver). Zij worden gebruikt als anti-coagulantia, omdat zij de synthese van de stollingsfactoren verminderen.

Vitamine K gebrek ontstaat door voedselgebrek en door een gebrekkige absorptie.

Vitamine K komt voor in veel soorten groenten.

Behoefte: 1-5 mg/kg droogvoer.

Zonlicht is onmisbaar.

De natuur bewijst het.

Lang niet iedere vogelliefhebber is in staat zijn vogels te geven wat zij absoluut nodig hebben: zonlicht. Terwijl de voordelen van het ultraviolet algemeen bekend zijn: zonlicht maakt uw vogels sterker en mooier.

True-Lite, de enige buislamp met het volledige zonnenspectrum inclusief het heilzame ultraviolet-A is de volwaardige vervanger van de zon. Beide hebben een gunstige uitwerking op de gezondheid

en vitaliteit van uw vogels.

Goed, u weet nu dat **True-Lite** net zo goed is voor uw vogels als de zon. Maar wist u dat de **True-Lite** buislamp de zon op bepaalde punten zelfs overtreft? Wat de zon nooit zal kunnen, doet **True-Lite** met gemak. **True-Lite** maakt de dag en nachtcyclus van uw vogels regelbaar, zodat het mogelijk is ook in de donkere maanden de vogels hun onontbeerlijke portie zonlicht te geven. Daar kan geen zon tegenop.

True-Lite geeft u invloed op de natuur

Verkrijgbaar bij
dierenspecialzaken!

HARTEVELD HOOS & HEIJERMANS B.V.
Postbus 332, 3233 ZG Oostvoorne, tel. 01815-5151

TRUE-LITE		20 W PT	40 W PT
Watt	lengte in cm	14 W - 65 W	
15	45		
20	60		
30	90		
40	120		
65	150		
20 PT	60		
30 PT	90		
40 PT	120		

PT, dat betekent:
Gelijkblijvend
stroomverbruik,
toch grotere
lichtopbrengst.

Ervaringen met de purper glansspreeuwen (*Lamprotornis purpureus*)

Tekst: J. v.d. Busse
Foto: H. Lacey

In augustus 1985 kocht ik een koppel purper glansspreeuwen, de vogels waren reeds eerder geïmporteerd.

Ik bracht ze onder in de buitenvolière waarbij een ruim nachthok aanwezig is waarin de temperatuur 's winters nooit onder de 5°C komt. De vorstrijke winter 1985/86 hebben zij zonder enig probleem doorstaan. Slapen doen ze in het nachthok en verder zijn ze bijna de gehele dag buiten, ook als het vriest.

De volière delen ze met roodoor- en chinese buulbuuls, pagodespreeuwen en japanse nachtegalen.

Het voer voor alle vogels in mijn volière bestaat uit universeel, rauw gehakt, kattenvoer uit blik (rundvlees), fruit vooral appels, meelwormen, buffalowormen en krekels. In de volière is ook een composthoop aangelegd waaruit de vogels veel insecten en wormen halen.

Eind april begint de man purper glansspreeuw alle aanwezige nestkasten en broedblokken vol te stoppen met grasstengels en takjes. Dit doet hij alleen als er geen mens in de buurt is, zo gauw iemand in de nabijheid van de volière is stopt hij zijn activiteiten en laat ook prompt het nestmateriaal wat hij in de snavel heeft op de grond vallen.

Uiteindelijk valt de keus op een nestkastje van 25 x 15 x 15 cm, opgehangen in het nachthok. De balts begint. De vogels buigen regelmatig zeer hoffelijk naar elkaar en de pop begint nu ook nestmateriaal aan te voeren. De anders beest rustige purper glansspreeuwen worden nu zeer agressief en vooral de man ontaard in een ware furie welke steeds de grootste vogel die hij ziet meedogenloos achterna zit. Om die reden heb ik de purpers in het nachthok moeten afzonderen.

Op 24 mei is het eerste ei gelegd, op 26 mei het tweede en op 28 mei het derde. De pop broedt alleen en na 14 dagen zijn er drie jongen geboren. Het voer wat ik ze nu voorzet bestaat uit rauw gehakt, meelwormen, buffalo's en fruit. Hiermee worden de jongen goed gevoerd en op 12 juni, de vierde dag nadat ze uit het ei zijn gekomen, heb ik bij ze een 4,5 mm ring aangelegd. Het is opvallend hoe groot de vogels dan al zijn, 8 tot 9 cm, maar nog geheel naakt. De ringen heb ik eerst met een viltstift zwart gemaakt alvorens ze met plastic handschoenen aan te leggen. De oudvogels hebben het ringen volledig geaccepteerd en ook nestcontrole, twee maal per week, lieten ze gewillig toe.

Man en pop voeren samen de jongen maar ze stoppen hier onmiddellijk mee als er iemand wat kort in de buurt van de

volière komt. Na het voeren nemen de ouders uitwerpselen van de jongen mee uit het nestkastje en smeren dit steeds elders in het nachthok, op eenzelfde plaats, van de snavel af.

Op 1 juli, de 21e dag na het uitkomen, vliegt het eerste jong uit, op 2 juli gevolgd door de twee andere jongen. Op het moment dat ik dit schrijf, 31 juli 1986, hebben de jongen nog grijskleurige ogen en alleen de rug, staart en vleugels hebben de karakteristieke blauwpaarsgroene glans. De snavels zijn nog grijs met een lichte rand. De jongen zijn al even groot als de oudervogels. Baden doen ze erg graag, evenals hun ouders. Ze zijn nog wel wat schuw.

Verder wil ik nog opmerken:

- Purper glansspreeuwen eten ontzettend veel, mijn 5 vogels verorberen per dag o.a. 2 ons rauw gehakt en voor het grootbrengen van de jongen hadden de oudervogels ongeveer 120 meelwormen per dag nodig, hetgeen al met al het kweken met deze vogels tot een dure hobby maakt.
- In verband met hun grootte hebben ze flink wat ruimte nodig en mijn ervaring is dat zij, in tegenstelling tot andere vruchten- en insectenetters, een dicht beplante volière niet op prijs stellen.
- Door hun grote eetlust en het eten van fruit, vervuult de volière snel door overvloedige uitwerpselen.
- De vogels kunnen 's morgens vroeg, kort na zonsopgang, nogal lawaaiig zijn, er wordt dan veel gevlogen en gekrijsd.

Vogelgedrag

In het algemeen zijn vogels snelvliegende dieren. Daarvoor is niet alleen een snelle stofwisseling vereist, maar bovendien een onmiddellijk reageren. Bij onverwachte gevaren en obstakels moet in een fractie van een seconde de juiste handeling worden verricht. Zou een vogel in een bepaalde situatie eerst uitgebreid moeten nadenken, dan vroeg dit gewoonlijk teveel tijd.

Zelfs een simpel combineren van ervaring en herinnering zou nog veel te omslachtig zijn en als gevolg daarvan veel te onzeker. Laten wij niet vergeten dat in een groot aantal van die situaties het leven op het spel staat.

Snel reageren dus en zich bij het vliegen om zo te zeggen hersenloos te gedragen.

In verband daarmee zijn de vogels bij de hogere ontwikkeling van de hersenen een andere weg ingeslagen dan de mens en de zoogdieren. Terwijl bij deze het leervermogen langzaam maar zeker verder werd vervolmaakt en in dezelfde mate de aangeboren reactie op prikkels moest worden verminderd, is bij de vogels precies het omgekeerde gebeurd: bij hen werd juist het vermogen om bliksemsnel op eenvoudige, precies vastgelegde prikkels met een doelmatige, zinvolle handeling te reageren, tot een zeer hoog niveau ontwikkeld.

Een vogel denkt niet, maar doet. Door deze eigenschap wordt de vogel nu juist voor de gedragsonderzoeker tot het ideale objekt gemaakt. Zo danken wij een groot deel van onze kennis van het aangeboren gedrag van mens en dier juist aan bij vogels verrichte waarnemingen en experimenten. Vogels zijn gevoelsdieren in de hoogste graad, met weinig verstand en veel aangeboren driften. Heel wat duidelijker dan bij de aangeboren gedragspatronen van de mens en de zoogdieren, kan men in het vogelgedrag zien dat bepaalde opwekkende prikkels zinvol en doelmatig met bepaalde handelingen zijn verbonden. Men zou kunnen zeggen dat ze vrijwel in dezelfde relatie tot deze handeling staan als de sleutel tot het slot. Men heeft in dit opzicht interessante proefnemingen met sneeuwhoenders verricht. Kuikens die met de broedmachine waren uitgebroed en bijgevolg nooit een volwassen sneeuwhoen hadden gezien en

ook geen enkele ervaring met roofvogels hadden, bleken hun aardsvijand intuïtief te kennen en verstopten zich onmiddellijk in de voliërevegetatie bij het tonen van een uit karton geknipte nepvalk. Hier werkte het beeld van de vliegende roofvogel als **sleutelprikkel** en riep het nooit-geleerde bijgevolg een aangeboren vluchtgedrag op.

Een ander treffend voorbeeld. Wordt een jonge slechtvalk zonder contact met soortgenoten grootgebracht, dan kan hij uitstekend bevriend worden met een jonge, in dezelfde ruimte opgroeiende mus. Vliegt de mus echter voor de eerste maal op, dan ziet de valk geen vriend meer in zijn vriend, schiet op hem toe en doodt hem om hem vervolgens te consumeren. Misschien wreed in onze ogen, maar de roofvogel kan nu eenmaal niet anders, gedreven als hij is door een innerlijke drang. Het zien van het kleine vliegende voorwerp heeft niets meer met het op ervaring berustende beeld van de vriend te maken: het is alleen nog maar de sleutel, die in de hersenen van de roofvogel een slot opent en als gevolg daarvan het aangeboren gedrag van het vangen van een prooidier vrijmaakt. Hier hebben wij met een **aangeboren ontsluitingsmechanisme** te doen.

De zojuist uit het ei gekomen grauwe gans kent zijn ouders helemaal niet. Zo blijkt wat een aangeboren gedragswijze oproept, in een groot aantal gevallen zelf niet star aangeboren te zijn. In de praktijk komt het er hierop neer, dat het

eerste objekt dat het ganzekuiken kort na het uit het ei komen ziet, door de vogel als ouderdier aangenomen wordt. Alleen dit wezen kan in de toekomst het aangeboren kindgedrag in werking stellen. Die eerste levende wezens zullen binnen de gezichtskring van het ganzekuiken altijd de ganzeouders zijn. Voor de in de broedmachine geborene kuikens is de toevallig waargenomen mens voorgoed de echte **vader-en-moeder-figuur**. Wijspreken hier van **stempling** en die kan zeer snel plaatsvinden. Vaak kan dit niet meer ongedaan worden gemaakt. In die bij uitstek starre vorm blijkt ze een merkwaardige eigenschap van de vogels te zijn.

De vogel kan in de situatie komen waar in twee prikkels worden waargenomen die met elkaar in strijd zijnde gedrags handelingen veroorzaken. Zo kan de aanblik van eieren in het nest de vogel tot broeden dwingen, terwijl de nadering van een vijand gelijktijdig een zo snel mogelijke vlucht beveelt. Wij zouden hier van een **innerlijke strijd** kunnen spreken en hierbij kan het gebeuren, dat de vogel naar een geheel ander gedrag uitwijkt of **overspringt**, dat merkwaardig genoeg met geen van beide prikkels iets te doen heeft. Ziet een vogel een sterke tegenstander, dan kan hij een tijdlang heen en weer worden geslingerd tussen de neiging om te vluchten en om aan te vallen. In zo'n situatie begint hij vaak in de **oversprong** snel te pikken, alsof hij voedsel zoekt. Een bekende **overspronghandeling** van de mens is in een dergelijke situatie het krabben, nota bene een handeling die in principe tot de lichaamsverzorging behoort. De vogel die bij het verschijnen van een vijand op de grond dicht bij het nest tussen broedplicht en vluchtneiging aarzelt, begint vaak met een afleidende handeling: hij begint dan schijnbaar zeer serieuze rond te scharrelen en zich tenslotte met hangende vleugels langzaam van het nest te verwijderen. Op die manier lokt hij de vijand achter zich aan, totdat het nest met eieren goed en wel in veiligheid is. Overigens is dit afleiden geen weloverwogen komedie maar een aangeboren gedragshandeling, die waarschijnlijk uit een **overspronghandeling** is ontstaan.

het vogelgedrag blijkt altijd gemakkelijker te begrijpen en heel wat eenvoudiger dan dat van de meeste zoogdieren is zijn. Toch zijn de vogels bij alle starheid van de aangeboren gedragspatronen uitstekend tot leren in staat. Daarvoor blijkt een aanpassing aan individueel bijzondere omstandigheden van het milieu mogelijk te zijn. Zo bestaat er bij een groot aantal vogels een periode, waarin ze naast de aangeboren grondvormen van de zang van de soort totaal nieuwe zangvormen moeten leren. Door imitatie van bepaalde eigenaardigheden in de zang van de volwassen vogels kunnen bijvoorbeeld echte **dialekten** ontstaan. In dezelfde streek worden die van de ene generatie aan de volgende doorgegeven.

Andere aangeboren gedragspatronen zijn evenmin volkomen star. Hebben kraaien een sterke aan drift om een nest te bouwen, maar slagen ze niet bij het vinden van een geschikte nestplaats in een boom, dan kan het gebeuren dat ze op de grond nestelen en daarbij in geval van nood ook ander bouw materiaal gebruiken dan dat aangeboren voorgeschreven is en als het ware in hun 'instructieboekje' staat. Het is tot nu toe nog onbekend of in zulke gevallen echte gedragshandelingen een rol spelen of dat het aangeboren gedragspatroon zelf naast de gebruikelijke nog een groot aantal mogelijkheden voor uitzonderingsgevallen in petto houdt. In elk geval kunnen wij concluderen dat vogels in staat zijn om aangeboren vermogens (zoals bijvoorbeeld het vliegen) door ervaring in belangrijke mate te perfectieren.

Leervermogen is niet alleen onder de vogelsoorten ongelijk verdeeld. De praktijk leert immers (en elke serieuze liefhebber die zijn dieren observeert, weet daarvan mee te praten) dat ook binnen dezelfde soort de ene vogel moeilijker en de andere gemakkelijker leert. Er zijn vogels die het napraten van korte zinnen en woorden leren, alsmede het naluken van vreemde melodien en in de vrije natuur tot de imitatie van de zang van andere vogelsoorten in staat blijken te zijn. Gewoonlijk hebben vogels een uitstekend geheugen voor plaatsen en blijken ook gunstige voedselplaatsen goed te onthouden. Het nest van het vorige jaar wordt even goed teruggevonden als verstopt voedsel. Zo onthouden kakatoes gemakkelijk de plek in het gaas, waar via een gat de volière kan worden verlaten. Hoenders kunnen het helemaal niet en koutjes zijn ook daartoe veel minder in staat.

Vogels onthouden ook het aantal eieren in hun nest en kennen na enige tijd die eieren ook specifiek, zodat men dan geen vreemd ei in het nest kan onderbrengen. Ook leren ze bepaalde mensen en soortgenoten persoonlijk kennen.

Overigens is voor het verstoppjen van voedsel helemaal geen inzicht nodig. Stopt een raaf stukken voedsel onder het vloerkleed en houdt hij daarmee onmiddellijk op bij de aanwezigheid van toeschouwers, dan zou men gemakkelijk aan een zeker inzicht kunnen denken. Door menige deskundige wordt dit opmerkelijke gedrag echter als een **voorwaardelijke reflex** beschouwd. Iets dergelijks vindt plaats als een papegaai **dag** zegt, als zijn baas aanstalten maakt om weg te gaan. Gewoonlijk spreken zelfs goed-sprekende vogels in het wilde weg zonder met bepaalde woorden iets te bedoelen of te willen bereiken. Zeer goede sprekers worden onder de spreeuwen en papegaaien aangetroffen. Beo's en goudvinken zijn voortreffelijke naluken.

In tegenstelling tot onze menselijke taal geeft de taal van de vogels geen begrippen weer. Wel kan men vogels een aan het spreken voorafgaand denken toe-kennen, wat bijvoorbeeld bij papegaaien duidelijk is. Werktuiggebruik wordt bij een groot aantal vogels ook gezien. Zo gebruikt de spechtvink van de Galapagos-eilanden een cactusstekel om insecten uit boomschors los te peuteren, de lijster een steen als aanbeeld om slakkehuizen stuk te krijgen en de Egyptische of kringgier een steen om struisvogeleieren te openen. Enige prielvogels maken van stukken boombast of vezels gebruik voor het schilderen van hun priel. Evenwel vereisen deze vermogens geen hoge graad van intelligentie: ze blijken evenals de nestbouw tot de aangeboren instincthandelingen te behoren.

Vogels laten zich enerzijds in een bepaalde richting of tot op zekere hoogte dresseren, maar anderzijds lijken het wezens te zijn, die vast aan bepaalde gedragspatronen zijn gebonden. Voortdurend moeten wij ons daarom afvragen of aan dit gedrag geen leerperioden zijn voorafgegaan, waarin de vogel min of meer toevallig het juiste heeft ontdekt. Plaatst men verschillende soortgenoten die volkomen onbekenden voor elkaar zijn, in een kooi bij elkaar, dan tracht ieder dier aanvankelijk de ander van het voedsel weg te jagen. Na een aantal uren of dagen is dan een zogemaande **pikorde** ontstaan, waarbij als regel vo-

gel **a** vogel **b** van het voedsel verjaagt, vogel **b** vogel **c**. Een enkele maal zoals bij de fazant, verjaagt vogel **c** weer vogel **a**. Proefondervindelijk leert de vogel welk voedsel de voorkeur verdient en welke boomstammen bijvoorbeeld spechten moeten bewerken. Ook telefontpaalen moeten worden geforeerd als deze droger zijn dan ongevelde bomen.

Bij het dresseren van roofvogels om de buit te vangen en in te leveren en bij het trainen van aalscholvers voor de visvangst speelt de mens de rol van de onmiddellijke bestraffer of beloner. Op die manier kan het proefondervindelijk leren met succes worden afgesloten. Bij dit leren komt het overigens ook op de individuele begaafdheid aan. Zo bestaan er bij aalscholvers enige door selectief kweken verkregen, goede leerse stammen, die zeer zijn gezocht en bijgevoig hoog geprijsd zijn.

Maken de uitdrukkingmiddelen van de vogel deel van de vogeltaal uit? Om dit uit te maken, moet met aantonen in hoeverre ze door soortgenoten of andere soorten worden begrepen. Bij de angstkreet van een gevangen spreeuw (ook al wordt die met behulp van een bandopname gereproduceerd) vliegen alle spreeuwen in de omgeving op om zich in veiligheid te stellen. Men kan op die manier zelfs boomgaarden tegen hun enorme vraatzucht beveiligen. De jongen van nestvlinders blijken de lokroepen te volgen. Bij waarschuwend geluiden duikt het jong van de wulp weg. Steken wilde eenden hun snavel omhoog en weer omlaag, dan wordt door die speciale bewegingen aangegeven, dat ze spoedig gezamenlijk opvliegen en op die manier voorlopig ook bij elkaar zullen blijven. Het principe van deze communicatie bestaat hiern, dat ze bij andere soortgenoten dezelfde stemming opwekken.

Wanneer een vogel met omlaaggehouden en naar voren gestrekte kop (vaak ook met opstaande veren en omlaaggehouden vleugels) een strijdlustig aandoende afweerhouding aanneemt, dan wordt dit door de aanvaller onmiddellijk begrepen. Door deze houding kan het gevecht radicaal worden vermeden. Evenals een groot aantal gedragshandelingen is ze een efficiënt ritueel dat vaak een overbodige verspilling van energie verhindert.

Bij een groot aantal vogels lokt het pronken of het imponeergedrag (het openvouwen van de staart bij de mannetjespauw bijvoorbeeld) vrouwtjes aan, terwijl het de meeste mannetjes op een af-

stand houdt: een tweeledig nuttig effect van dezelfde gedragshandeling bijgevolg. Vaak worden daarbij delen van de huid of het verenkleed getoond, die normaal in het geheel niet zijn te zien. Hiermee blijkt een zekere verstarung verbonden te zijn, die soms zelfs bij vrouwtjes optreedt als ze een prachtkleed dragen. Dit is bijvoorbeeld bij de merkwaardige franjepoten het geval, waarbij de rollen precies zijn omgekeerd en het gecamoufleerde mannetje broedt. In zulke gevallen breekt het vrouwtje echter bij de ontmoeting met een mannetje haar gedragshandelingen onmiddellijk af. Dit is zeer doelmatig, want daardoor komt het niet eerst tot gevechten met het mannetje, die niet alleen volkomen onnodig, maar met het oog op verwondingen zelfs bijzonder schadelijk kunnen zijn.

Houdingen en handelingen die een bepaalde betekenis hebben en iets uitdrukken, worden binnen de soort begrepen zonder dat een echte bewuste mededeling aanwezig is en zonder dat ze delen van de daarop volgende handeling laten zien. Vaak beschikt het sociale gedrag binnen de soort over bijzondere manieren van uitdrukking, die om zo te zeggen als aangeboren talen onder kameraden moeten worden beschouwd. De ouders maken op die manier gebruik van een eigen taal om met de jongen in het nest te communiceren. Bovendien wordt een andere taal door de jongen onderling gebruikt. Weer andere talen worden tussen paartjes gebruikt, alsmede tussen soortgenoten in de zwerm en tenslotte tussen zwermen vogels of afzonderlijke vogels tegen alle overige soortgenoten. Een vogel herkent op die manier zijn soortgenoot bijvoorbeeld behalve aan de zichtbare en hoorbare kenmerken, ook aan diens gedrag. In veel gevallen blijken vogels zelfs de waarschuwings- of alarmroepen van vreemde soorten te begrijpen, zoals bijvoorbeeld die van de Vlaamse gaai. Zelfs herten en reeën houden daar in de praktijk terdege rekening mee en met het oog daarop is de Vlaamse gaai nu niet bepaald een vriend van de jager. Ook blijken voor de soortgenoten de aangeboren handelingen ten opzichte van de vijand en de buit volkomen begrijpelijk te zijn. Overigens begrijpt de vogel van de betekenis van zijn taal blijkbaar even weinig als van de betekenis van zijn overige gedragshandelingen en -patronen. Het aanslepen van bouw materiaal voor het nest en het oppikken van korrels gebeurt dus helemaal niet bewust en dit is ook niet met het zogenaam-

de **inwrijven met mieren** (kortweg **mieren** genoemd) het geval. Dit is een bijzonder interessante gedragshandeling die bij ongeveer honderdzestig soorten is waargenomen. Heel bekend is het bij de merel. Lange tijd (tot ongeveer vijfenveertig minuten) wrijven de vogels mieren met de snavel in hun veren. Ze kunnen ook met opstaande veren boven een kriewelende mierenhoop staan, maar dit gebeurt niet zo vaak. Ze nemen in gevangenschap als vervangmiddel wel meelwormen voor lief. Ook wel mosterd of iets van dien aard!

Waarschijnlijk is de prikkel tot dit gedrag mierzuur of het zien van mieren en dergelijke insecten. Het inwrijven met mieren blijkt een duidelijke betekenis te hebben: vermoedelijk hebben de vogels in het verleden op die manier uitwendige parasieten in hun verenkleed gedood.

Zo blijkt er nog een groot aantal van zulke **op-het-eigen-ik-betrekking-hebbende** (gedragshandelingen) te bestaan, van het gladstrijken en reinigen van de veren met de poot, de teenkam en de snavel tot het invetten met de stuitolie. Bij het krabben brengt de vogel zijn poot of achterlangs, dat wil zeggen over de enigszins omlaaggehouden vleugel heen, of voorlangs, dat wil zeggen onder de vleugel door.

De vogel zet bij het zonnebaden zijn veren op. Door een groot aantal vogels wordt slechts een stofbad genomen, terwijl de meeste dit echter in het water doen. Overigens blijken er verschillende manieren van baden te bestaan. De daarbij uitgevoerde gedragshandelingen (het opzetten, schudden en tegen het lichaam leggen van de veren bijvoorbeeld) kunnen naast hun feitelijke praktische betekenis bovendien nog een bepaalde mededeling inhouden voor soortgenoten, vijanden, partners en jongen en staan op die manier in dienst van de communicatie.

Bij een groot aantal vogelsoorten komen gedragshandelingen en gedragspatronen voor, die steeds als de gedragsinventaris van de soort moeten worden beschouwd, het gezamenlijk **gedrag van de soort** bijgevolg. Hierbij valt op dat verwante soorten of groepen niet slechts lichamelijke kenmerken gemeen kunnen hebben, maar ook gedragspatronen. Overigens worden wij bij elk afzonderlijk gedragspatroon en bij de bestanddelen waaruit dit is samengesteld, geconfronteerd met een groot aantal vragen en problemen.

Om enigszins inzicht te geven in deze problematiek nemen wij als voorbeeld

de baltroep van de brilduiker. Daartoe strekt de vogel de hals naar voren, legt de kop op karakteristieke wijze op de rug en slingert deze vervolgens naar voren.

Hoe komt dit gedrag tot stand? Hoe regeren de soortgenoten? Wat wordt door dit gedrag verder bereikt? Wanneer en vanwaar heeft de vogel in de loop van de ontwikkeling deze gedragshandeling gekregen? Wanneer treedt dit gedrag voor de eerste maal in het leven van de individuele vogel op? Dit is overgens slechts een aantal van die vragen en men kan nog verder informeren naar de betekenis of het doel.

De hier genoemde baltroep van de brilduiker schijnt langzaam maar zeker ontstaan te zijn met de in het verleden opgetreden vervorming van de luchtpijp. Kort samengevat kunnen wij zeggen dat de bijzondere vorm van de luchtpijp bij deze vogel die gedwongen houding met de achterover gelegde kop noodzakelijk maakt, wil er een hoorlijke klank kunnen worden voortgebracht. In de paringshandelingen van bepaalde vogelsoorten kunnen sommige bestanddelen van het nestbouwgedrag of van de verzorging van de jongen ingebouwd zijn; zo reikt het mannetje het vrouwtje symbolisch bouwmaterialen voor het nest aan, alsof het een hulpelze jonge vogel is. In de bekende visjebalt van de sterns of visdiefjes zijn dodelijk bestanddelen van het voedinggedrag binnengedrongen. Men krijgt de indruk dat het mannetje ene proef van bekwaamheid aflegt; zo goed als hij zijn partner kan voeren, kan hij dit ook later met de jongen doen. De snavel groeit tussen de partners van de molnikspriet tijdens de hofmakerij; zijn oorsprong in het voeren van de jongen en hetzelfde geldt voor de begroting door trekkebekken bij de raaf. Boverreweg de meeste vogels blijkt het groepsgedrag zeer sterk ontwikkeld te zijn. Bij slechts enkele soorten is het zeer zwak. Dit laatste is bijvoorbeeld bij de spechten het geval, waarbij zelfs de partners in de broedtijd elkaar zover mogelijk uit de weg gaan. Zo vreemd al het klinkt, maar bij deze dieren staan mannetjes en vrouwtjes eigenlijk voor duzend met elkaar op voet van oorlog. Zou men ze kunnen interviewen, dan zouden ze ongetwijfeld zeggen dat het kort en goed vreselijk is dat er voor de voortplanting nog een tweede vogel vereist is, maar het is nu eenmaal niet anders.

Overigens kunnen de meeste vogel hun schuwheid ten opzichte van vijan-

den en ook ten opzichte van de mens erfelijk verliezen, zoals de tamme kalkoen in vergelijking met de wilde en de vogels op totaal geïsoleerde, afgelegen eilanden (de Galapagos-eilanden bijvoorbeeld) met weinig of geen vijanden dit duidelijk bewijzen. Zoals bekend sluiten veel kleine vogels en kraaien zich nauw aaneen en ze doen dit zeer waarschijnlijk uit vrees. Op die manier kunnen immers met druk geschreeuw schijnbaar aanvallen of werkelijke aanvallen tegen katten, uilen, roofvogels of koekoeken worden ondernomen. Komen wij mensen te dicht bij het nest, dan kunnen ook wij door een katuil of een havik worden aangevallen.

Leven vogels tijdelijk in familiegroepen samen, dan houden de familieleden slechts bij weinig groepen (bij de brulvogels bijvoorbeeld) contact met elkaar. Voortdurend wordt het happen naar dezelfde voedselbrokken vermeden doordat elke vogel de **individuele afstand** of de **persoonlijke ruimte** in acht neemt en met pijnlijke nauwkeurigheid op een bepaalde afstand van de ander blijft. Gewoonlijk bedraagt bij kleine vogels deze individuele afstand minstens tien centimeter. Het is de afstand, waarbij men zich nog vrij kan voelen.

Bij de zogenaamde kolonievogels blijkt het groepsgedrag het duidelijkst ontwikkeld te zijn. Die broeden vaak met honderdduizenden of zelfs met miljoenen gezamenlijk en reageren daarbij

bijzonder sociaal. Zo houden pinguïns gezelschapspelen en zwemdemonstraties, waarbij het blijkbaar gaat om tot een combinatie van krachtige partners te komen. Overigens wordt het spelen in de vogelwereld vooral bij de jongen aangetroffen. De zogenaamde vliegspeelen van de volwassen vogels blijken als regel met de voortplanting samen te hangen.

In onze ogen asociaal gedrag komt eveneens in de vogelwereld voor: diefstal van voedsel en nestmateriaal bijvoorbeeld bij pinguïns steppen, het roven van nesten, jongen of eieren, het broedparasitisme zoals wij dit bij de koekoek en de Amerikaanse koevogels kennen.

Verbazingwekkend zijn echter de vormen van wederzijds hulpbetoon, waardoor het samenleven van de vogels soms wordt gekenmerkt, zo zijn er gevallen bekend waarbij blinde volwassen vogels (pelikanen bijvoorbeeld) door de collega's werden gevoerd.

Overigens worden jonge vogels vaak niet alleen door vreemde soortgenoten gevoerd, maar soms zelfs echt geadopteerd. Het wederzijds reinigen van de veren behoort (zoals bekend) ook tot het groepsleven van de vogels.

Voedselzoekende gezelschappen, broedkolonies en grote slaapgemeenschappen kunnen minder gemakkelijk door een vijand worden verrast. Er zijn immers altijd wel enige vogels wakker

en waakzaam. Door de leden van een kauwenkolonie worden gemeenschappelijk aanvallende vijanden verjaagd. Pelikanen ondernemen de visvangst eveneens gemeenschappelijk.

Behalve de opvallende verschillen in het gedrag van de soorten komen wij ook minder opvallende persoonlijke verschillen tegen in het gedrag bij de leden van een bepaalde vogelsoort. Zo blijkt in de praktijk de ene soortgenoot rustiger te zijn, de andere schuwer of meer agressief. De ene heeft bijvoorbeeld een lagere, de andere een hogere graad van intelligentie. Het is absoluut foutief om vogels als een soort automaten of robots te beschouwen, die enkel en alleen de erfelijk vastgelegde gedragspatronen van hun soort volgen en dit ook niet anders kunnen doen, omdat het nu eenmaal zo en niet anders in hun 'instructieboekje' staat. Ook vogels hebben hun sympathieën en antipathieën. Als gevolg daarvan hangt de paarvorming in de volière niet alleen af van de lichamelijke omstandigheden en de wil van de kweker, maar juist van die wederzijds aantrekkelijke en afstotende factoren. Elk mannetje en vrouwtje vormen nu eenmaal geen goed kweekstel: een oude waarheid waarmee wij dit artikel zullen besluiten en waarvan de kwekers onder ons altijd goed doordrongen moeten zijn.

prof. dr. Anthonie Stolk

De Lachduif

(*Streptopelia roseogrisea*)

door P. Hoogerwaard

De wilde stamvorm van de lachduif leeft in de steppengebieden van noordelijk Afrika, ten zuiden van de Sahara en in de kustgebieden van de Soedan, Somalië en in Centraal en Zuid Arabië, in droge en met doornstruiken en acacia's begroeide streken.

De stem van de wildvorm is precies zoals die van de tamme vorm. De wildvorm wordt slechts uiterst zelden geïmporteerd.

De gedomesticeerde lachduif wordt echter overal en in grote aantallen gekweekt. Hij past zich goed aan, zo goed dat ze zelfs in kleine kooien het ene na het andere legsel uitbroeden en grootbrengen.

De broedduur bedraagt 14 tot 15 dagen en de jongen blijven 15 tot 16 dagen in het nest.

Voedsel: Zilver- en Marokkogierst, wat kanariezaad, hennep, millet, tarwe en daarnaast nog wat groen en kalkstoffen.

Pas sinds enkele jaren wordt de lachduif weer genoemd in het vraagprogramma van de bond. Soms zitten de keurmeesters tijdens de tentoonstellingen echt wel met de handen in het haar met betrekking tot de kleurslagen. Dit komt omdat er tot op heden nog geen standardeisen voor deze duifjes zijn samengesteld. In Amerika bestaan die al wel en wij hopen dat de bond, met name de technische commissie, binnen niet al te lange tijd zich daarin gaat verdiepen. We bezitten in ons land thans zo'n twintig kleurslagen en een groot aantal daarvan hopen we op de bondskampioenschappen, Vogel '87, te showen.

Zoals u ongetwijfeld zult opmaken, is de lachduif een interessante kweekvogel met vele aspecten. Naast de bestaande kleurslagen, zoals perzikkop, bont, witnek etc. etc., zullen we binnenkort ook horen van platina, aquamarijn, phaeo, marmar, brilant etc.. De lachduif biedt nog vele interessante mogelijkheden voor de liefhebber.

Wat lezers schrijven

Mijn SPAANS RAZA ESPAGNOLA avontuur

Als kweker van vetstof kleur kanaries, recessief wit, albino en lutino, zocht ik naar een uitbereiding in de groep VORM en POSTUUR kanaries.

In het oktober nummer 1981, "rubriek PIET PRAAT" van Onze Vogels, werd door de heer Jan Kuyper, de RAZA ESPAGNOLA, besproken. Mijn belangstelling was gewekt.

Tijdens de Bondskampioenschappen in het Turfschip te Breda, januari 1982, maakte ik en velen met mij, voor het eerst kennis met het kleine "GOUD-GROENTJE" (zie boven genoemd artikel). Inzender, de heer J. Venus uit Breda, een welbekende Vorm en Postuur keurmeester, twee popjes van respectievelijk 89 en 90 punten.

Nog tijdens de Bondsshow werd telefonisch contact gelegd, het popje van 90 punten, een zoon en nog een onverwant popje besteld en later tegen een redelijke prijs gekocht.

Tijdens mijn bezoek aan de heer Venus, hebben wij urenlang over Vorm en Postuur kanaries en in het bijzonder over de Raza Espagnola, gesproken. Dit gesprek was heel leerzaam voor mij, zo'n mentaliteit, om andere te helpen, komt onze hobby ten goede.

De ontwikkeling van de Raza Espagnola was geconcentreerd in Barcelona en directe omgeving. In 1963 werd dit Ras, in onze standaard, de Spaanse dwergkleur kanarie, genoemd. Later, in 1981, werd niet meer over kleur kanarie gesproken, maar over VORM kanarie.

De COM/OMJ-standaard spreekt over gepigmenteerde, bonte en ongepigmenteerde dwerg kanaries en verlegt het accent duidelijk naar de hoofdgroep VORM en POSTUUR kanaries.

De eerste Raza's zijn waarschijnlijk, kruisingen van de goud-groene kanarie met de Europese kanarie. Vandaar ook "het kleine Goud Groentje" van Jan Kuyper. De verdere ontwikkeling van dit Ras, heeft zich "achter gesloten deuren" voltrokken. De spaanse kwekers hielden hun Raza Espagnola's binnen de landsgrenzen. Bij Internationale of Wereld tentoonstellingen, waren de hoofdprijzen reeds bekend, voor de Spaanse Raza Kwekers.

Ik had de eerste stap, om Raza Espagnola's te kweken, gezet. De volgende naast de reeds verworven groene Ra-

za's, ook te kunnen starten met gele vetstof, fokzuivere, originele SPAANSE RAZA ESPAGNOLA'S.

Hier begint mijn Spaans Raza Espagnola avontuur.

In 1982 was de Wereld tentoonstelling COM te Roeselare, België. Via de secretaris van de Elsterse Kleurvogel vereniging, waarvan ik lid ben, kreeg ik de catalogus. De heer Francisco Garcia was wereld-kampioen geworden met een geel vetstof R.E. van 93 punten. Het

merendeel van de daar aanwezige Raza Espagnola's, 16 stammen en 42 enkelingen, waren geel vetstof, aldus onze secretaris.

Vier spaanse kwekers, met de beste resultaten, Francisco Garcia, José M. Brullet Pons, Ramon Carreras Slavina en Silvia Carretero Hernandez, werden door mij op 7 april 1982, in het spaans, vertaald door een kennis, geschreven, met het verzoek, mij Raza's te verkopen, bij mijn verblijf in Spanje, vakantie in augustus.

Op 22 april kreeg ik antwoord in het Engels, waarom ik in mijn vertaalde brief, verzocht had, van mevrouw Silvia Carretero Hernandez.

Mevrouw Carretero Hernandez is secretaris van de RAZA ESPAGNOLA CLUB en vice voorzitter van de UNION DE CANARICULTORES DE SANT CUGAT DEL VALLES. Zij was als enige bereid mij Raza's te verkopen.

Van de heer Garcia kreeg ik eveneens bericht, doch afwijzend.

Op 8 augustus, bezocht ik mevrouw Carretero Hernandez, op haar buitenverblijf in Mirasol - Sant Cugat de Valles. Ik kocht van haar, een koppel, jonge, fokzuivere, geel vetstof, Raza Espagnola's. Terwijl ik dit nu schrijf, lijkt het heel eenvoudig. Toen echter, hebben wij ongeveer 2 uur, in de brandende zon, onderhandeld over de vogels en vooral over de prijs. De vraag-prijs was absurd, ik kocht tegen een veel te hoge prijs, maar het ging niet anders.

Na drie weken vakantie in Spanje, werd per auto, aan de terug reis naar Nederland begonnen.

Voor de gekochte vogels had ik een speciale loper gemaakt met geperforeerde extra schuif. Ongeveer 5 km voor de landsgrenzen, werd de schuif dichtgeschoven. De vogels zaten nu in het donker en waren rustig. Met de douane geen problemen gehad.

Het keuren van bastaarden

In 1983 heb ik met de spaanse raza's niet gekweekt. Ik ben een vroeg-kweker, de periode september tot januari, vond ik te kort om de vogels goed te laten wennen aan de andere omstandigheden. De goud-groene Raza's gaven mij over 2 ronden, 13 mooie jonge vogels.

In het seizoen 1984, heb ik uit het spaanse koppel, 6 jonge gekweekt, 5 zuiver gele en 1 bonte. In dat zelfde kweek-seizoen, heb ik de spaanse Raza-man, gekoppeld aan een van mijn kleinste ALBINO poppen. Resultaat over 1 ronde, 4 jonge, gele half raza's, met recessief wit en ino factor.

Eind 1984, verkocht ik twee van deze half raza's, op veel aandringen, aan een collega kweker in IJsselstein.

In het seizoen 1985, kweekte ik 18 goud-groene en 12 gele raza espagnola's, waarvan 3 bonte. Daarnaast heb ik de half raza's, met rec. wit en ino factor, teruggekoppeld op de spaanse vader. Resultaat 9 al op Raza Espagnola lijkende gele, jonge vogels.

In het kweekseizoen 1986, 13 goudgroene, afstammelingen van mijn oorspronkelijke, groene aankoop, 6 bonte en 14 zuiver gele Raza Espagnola's. Bovendien, drie witte Raza's, waarvan 1 met rode ogen.

Door een gerichte kweek met mijn Raza's, heb ik kleur zuivere vogels gekregen. Ik verwacht dat de kleur zuivere vogels, ook in deze hoofdgroep, vorm en postuur kanaries, de voorkeur verdienen, ondanks dat de internationale standaard hieraan voorbij gaat.

Waarschijnlijk bracht ik, als eerste, de gele vetstof RAZA ESPAGNOLA, in Nederland. De Spaanse kwekers hebben niet meer het alleen-recht over dit mooie kleine vogeltje.

Terugdenkend aan 1981, blijkt dat: een artikel in Onze Vogels, de RAZA ESPAGNOLA, behandeld door de heer Jan Kuyper, dit avontuur meer dan waard is geweest.

Gezien het enorme aantal bastaarderingsmogelijkheden is het niet te realiseren, dat voor elke verschijningsvorm afzonderlijke richtlijnen voor het keuren en dus voor het kweken worden gegeven. Het kweken en keuren van bastaarden is in de regel een kwestie van kennis van de betreffende vogelsoorten en 'feeling'.

Op grond van het grote aantal bastaarderingsmogelijkheden zijn voor het keuren van bastaarden dan ook **algemene** richtlijnen opgesteld, welke als volgt luiden:

- **in de bastaard moeten beide ouder-vogels duidelijk herkenbaar zijn.**
- **een bastaard moet een zo contrastrijk mogelijke vogel zijn, die als het ware een lust voor het oog is. Bastaarden, welke weinig sprekend van kleur en/of tekening of onnatuurlijk van kleur (b.v. roodgekleurde bastaarden van vogels, die van nature geen rood in de bevedering dragen) zijn, komen niet in aanmerking voor een hoge puntenwaardering.**

Wat zijn nu bastaarden, welke weinig sprekend van kleur en/of tekening zijn?

Dit zijn onder andere:

- bastaarden, waarbij de vetstofkleur van de oudervogels onvoldoende (ver)sterk(t) naar voren komt, b.v. een mexicaanse roodmus x kanarie of groenling x kanarie, waarbij het rood van de mexicaanse roodmus resp. het geel van de groenling te zwak tot uitting komt.
- vogels van de tweede (F2) en/of volgende generaties. Bij terugparing aan één van beide oudersoorten gaat steeds meer het ene of andere kenmerk te veel verloren.
- tihybriden. Dit zijn bastaarden, die verkregen zijn uit de kruisingen van een bastaard met een andere,

vreemdsoortige partner (b.v. paring bastaard groenling x kanarie met sijs). De gecombineerde vorm van zichtbare, kenmerkende eigenschappen der ouders/voorouders is bij deze vogels nauwelijks of niet zichtbaar.

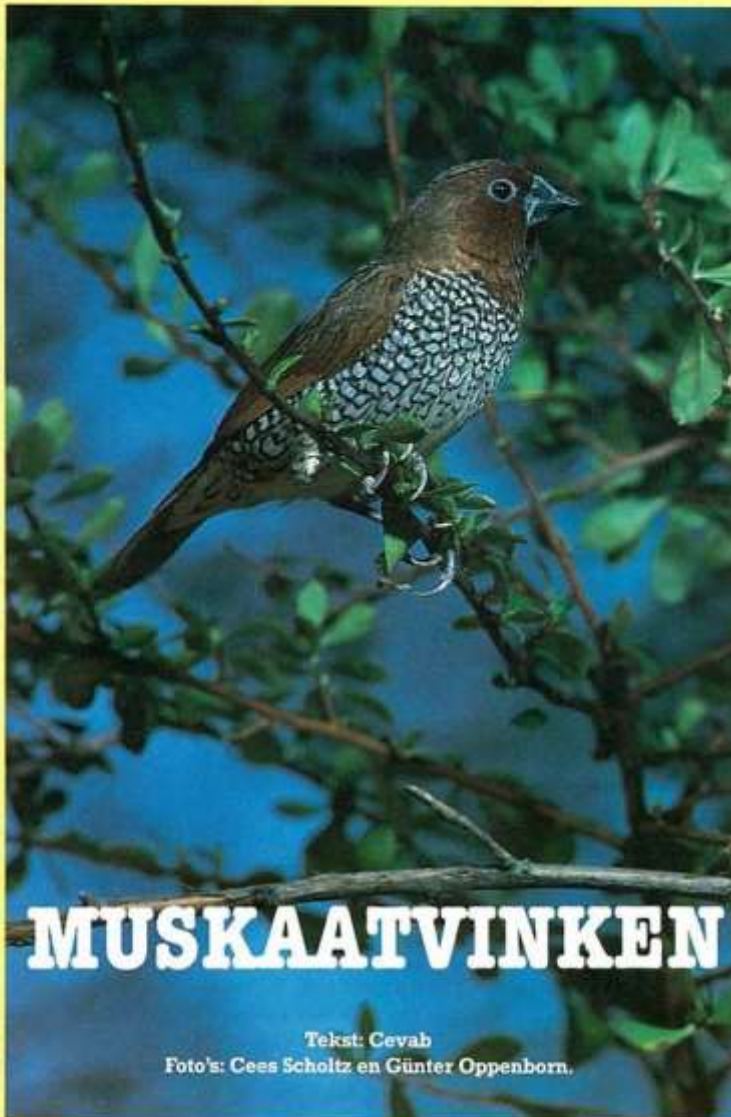
- bastaarden, waarvan de oudervogels uiterlijk grote gelijkenis (model, kleur en tekening) vertonen, b.v. zilverbekje x loodbekje, gordelgrasvink x spitsstaartamadine, blauwfazantje x blauwkopblauwfazantje, of bastaarden van die sexe, waarin de oudervogels grote gelijkenis vertonen, b.v. pop van roodkopamadine x bandvink.
- bastaarden, die een onnatuurlijke kleur vertonen, b.v. een bastaard van een groenling x roodfactorige kanarie.

Bovengenoemde kruisingen zullen qua kleur en tekening niet voor een hoge puntenwaardering in aanmerking komen.

Uiteraard kunnen bastaarden ook minder sprekend van kleur en/of tekening zijn door een verkeerde of minder juiste selectie van de oudervogels ('feeling' van de kweker). Tenslotte dient nog opgemerkt te worden, dat, zoals ook jaarlijks in het bondsvraagprogramma wordt vermeld, bastaarden van agaporniden, grote parkieten, duiven en kwartels geen gevraagde tentoonstellingsvogels zijn.

De technische commissie tropische vogels etc.

Tekst: Cevab
Foto's: Cees Scholtz en Günter Oppenborn.

Het was in de jaren vijftig dat ik mij voorzichtig begaf op het pad van de vogelliefhebberij. Mijn voorkeur ging toen vooral uit naar de prachtvinken. Een van de eerste vogelsoorten die ik mij aanschafte was een paartje muskaatvinken. Ik vergeet die aankoop nooit en wel door de volgende ervaring.

Toen ik in de vogelwinkel was en aan de winkelier had kenbaar gemaakt wat ik wilde hebben, ving hij een donker en een lichtkleurig exemplaar uit. Dat moest wel een koppeltje zijn zei hij, de donkere is namelijk de man en de veel lichter gekleurde vogel de pop. Het verschil was goed te zien. Vanzelfsprekend twijfelde ik toen niet aan zijn uitleg. Al spoedig daarna kreeg ik in de gaten dat

die 'deskundige' winkelier er toch wel grandioos naast zat. Wat was namelijk het geval. Het lichtkleurige exemplaar, de vermeende pop, werd steeds donkerder van kleur en ging hoe langer hoe meer op de man lijken. Op een gegeven moment was er nauwelijks meer enig uiterlijk verschil tussen beide vogels. Toch bleek ik, achteraf, nog geluk te hebben met dat koppeltje, want ik

kweekte daaruit wel mijn eerste muskaatvinken. Zij het dan, dat de voor pop gekochte vogel een man bleek te zijn en de voor man gekochte vogel een pop. Er is bij de muskaatvinken geen uiterlijk waarneembaar verschil tussen beide sexen; er is geen sprake van een seksueel dimorfisme. Het enigste kenmerk dat een muskaatvink van het mannelijk geslacht is, valt dan pas vast te stellen als je de vogel ziet zingen. Ik zeg nadrukkelijk ziet zingen want, zoals dat bij de meeste lonchurasoorten, bronzemannetjes, nonnen en rietvinken, het geval is hoor je ze nauwelijks. Hun zang is erg ostentatief, je ziet meer dan je hoort. Als ze rechtop zitten met wat trillende keelveertjes en opgezette borstveren, zijn ze aan hun voordracht bezig en als je dan goed luistert hoor je ze.

Er zijn, naast de nominaatvorm *Lonchura punctulata punctulata*, welke voorkomt in India en Zuid Nepal, een aantal ondersoorten beschreven. *L.p.subundulata* in Bhutan, Bangladesh, Assam en West Birma; *L.p.pyannanensis* in Zuidwest China, Noordoost Birma en, door toedoen van de mens, in Australië omgeving Sydney en Brisbane; *L.p.topela* in Zuid China, Thailand en Indochina; *L.p.cabanisi* in Luzon en Mindoro; *L.p.fretensis* op Maleisië en Sumatra; *L.p.nisoria* op Java en Bali; *L.p.fortios* op Lombok en Soembawa; *L.p.sumbae* op Soemba; *L.p.blasil* op Flores, Timor en Soenda en *L.p.particeps* op Celebes.

Er zijn tussen een aantal ondersoorten geringe tot wat sterker uiterlijke verschillen in voornamelijk de bruine kleur. Muskaatvinken leven tijdens de broedperiode paarsgewijs of in kleine groepjes, buiten de broedtijd in enorme zwermen.

Het zijn bewoners van allerlei biotopen, van grassteppen, randgebieden, kultuurgronden tot tuinen en parken en zelfs zijn ze waargenomen tot op hoogten van meer dan 2000 meter.

Hun voedsel bestaat voornamelijk uit allerlei gras- en onkruidzaden. Daarnaast kunnen ze ook op de korenvelden flink huishouden en aardig wat schade aanrichten want juist dan gaat het niet om zo maar een groepje vogels maar, zoals gezegd, enorme zwermen. Het zijn dus echte zaadeters die niettemin, vooral tijdens de broedperiode en als er jongen zijn, ook wat levend voedsel opnemen.

Tijdens de balts brengt de man zijn lieden gehore en ook in dat geval heel zacht en bovendien in een langzaam tempo. Meestal zit hij dan recht en fier, met trillende keelveertjes en opgezette

borstveren naast het popje. Buigt zich op een bepaald moment even van haar af om daarna, met hoog opgericht lichaam, al buigend weer naar haar toe te keren. Tijdens de balts houdt de man, overigens lang niet altijd, een grashalm in de snavel. Als het popje in de juiste broedstemming verkeert en zij hem welgevallig is, zal ze weldra als het ware neenduiken en hem met snel op en neer bewegende staartveren uitnodigen tot de paring.

Bouwen ze in de natuur van gras, stro en wat bladeren een kogelvormig nest met lange insluippijp, op een hoogte die kan variëren van 1,50 tot wel 12 m boven de grond, in de volière maken ze heel vaak gebruik van een halfopen nestkastje of een kanariënestkastje. Ze bouwen daarin een vrij slordig nest. Het mannetje sleept het nestmateriaal aan en het popje assisteert hem bij de verwerking daarvan.

De vier tot zes witte eitjes worden afwisselend door man en pop bebroed en zij doen daar ongeveer 13 dagen over. Als de jongen uit het ei komen zijn ze volkomen naakt, geen enkel donsveertje is er op de rose huidjes te bekennen. Opvallend is bij de jongen wel een hoefijzer-vormige vlek op de binnenzijde van de ondersnavel.

Als ze ruim drie weken oud zijn verlaten ze het nest. Ze zijn dan gestoken in een

van boven donker en aan de onderzijde lichtbruin verenpakje zonder enige tekening. De donkere snaveltjes hebben nog een lichte weekachtige omranding. De ouders blijven hun jongen met zorg omringen en ongeveer veertien dagen na het uitvliegen zal het voeren duidelijk zijn afgenomen. Op dat moment zijn de jonge muskaatvinken zelfstandig en kunnen ze voor hun eigen kostje zorgen. Ze kunnen, ook al zouden de oudervogels inmiddels al weer aan een nieuw legsel zijn begonnen, gerust in diezelfde volière blijven. Het oude nest wordt dan door de jonge vogels als slaapnest gebruikt. Op een leeftijd van ongeveer 6 tot 7 maanden zal de jeugdruimte zo goed als voltooid zijn en zullen de jonge vogels nog maar weinig verschillen van de oudervogels. Niettemin zijn ze het tweede levensjaar pas echt op volle kleur, zijn ze het mooist.

Tijdens de broedperiode is regelmatige nestcontrole noodzakelijk en ook zonder problemen uit te voeren. Op een leeftijd van 6 tot 7 dagen zullen de jonge vogels kunnen worden geringd, ringmaat 2,5 mm.

Op een goed mengsel zaden voor prachtvinken, aangevuld met onkruidzaden, wat trosgierst, zachtvoer bestaande uit ei- en universeelvoer, wat groen en dagelijks vers drink- en bad-

water blijven ze in goede conditie. Ook maagkoezel en grit mogen niet ontbreken.

Het zijn sterke vogels die, als ze goed geacclimatiseerd zijn, in een buitenvolière zijn te houden mits die volière maar enkele goed beschutte plekje heeft c.q. een aansluitend tochtvrij nachtverblijf. Evenals hun nauwe verwanten, de nonnen, rietvinken en bronzemannetjes, hebben ook muskaatvinken een sterke nagelgroei. Het is verstandig om periodiek die nagels te controleren en indien nodig te knippen.

Muskaatvinken, ze vallen niet op door geweldige kleurschakeringen of sterk sprekende tekeningen in hun gevederte. Toch zijn het, in al hun eenvoud, bijzonder plezierige vogels voor de gezelschapsvolière. Winterhard en tegenover andere vogels verdraagzaam en rustig. De moeilijkheidsfactor bij het kweken van deze vogels ligt bij het samenstellen van een paartje. Gezien de volkomen gelijke verschijningsvorm van man en pop, is dat erg moeilijk. Het beste advies luidt, schaf meerdere exemplaren aan, voorziet elk exemplaar van een anderskleurig knijpringetje en zie toe hoe een vrije partnerkeuze zich ontwikkelt. Dat is de meest beste weg of je moet, zoals ik zelf bij mijn eerste koppeltje, erg veel geluk hebben.

KALENDER 1986

De Satijnprieelvogel

In deze tijd van emancipatie heeft de samensteller van de fraaie kalender het vrouwtje van deze prieelvogel een ereplaats gegeven en het mannetje op de achtergrond geschoven. Och, waarom ook niet!

Prieelvogels behoren tot de kraaiachtigen; hun naaste verwanten zijn de prachtige paradijsvogels. Prieelvogels horen thuis op Nieuw-Guinea en de naburige eilanden alsmede in sommige delen van Australië. De meeste soorten bouwen prielen van takjes, twijgjes, halmen en ander plantaardig spul. Deze bouwsels worden dan versierd met glimmende en kleurige voorwerpen, terwijl ook sommige ze beschilderen. Hier toe hoort de satijnprieelvogel of satijnvogel. Hij behoort tot de weinige vogels die in staat zijn "werktuigen" te gebruiken. Het mannetje zoekt een stukje boomschors op en doopt dit in de 'verf', die bestaat uit houtskool of vruchten. Dit wordt vermengd met speeksel en het rafelige stukje bast fungeert als penseel, dat dwars in de snavel wordt gehouden. Bij de satijnvogel geniet blauw de voorkeur en wellicht is dit te danken aan de kleur (glans) van het mannetje. Deze is immers ook voornamelijk blauw zoals op de afbeelding goed te zien is. In dit fraaie bouwwerk - het prieel - balst het heertje en probeert er een dametje heen te lokken. Nadat het huwelijk is gesloten bouwt madame het nest hoog in een boom, legt er één of twee eieren in en broedt ze uit in circa drie weken, soms een dag of twee korter, ook wel een dag of één, twee langer. Zij is het die zorgt dat het jong - of de jongen - groot worden gebracht. Deze vogels voeden zich voornamelijk met vruchten en bessen, hoewel ook insecten niet worden versmaad.

Meindert de Jong

Roodkuifkardinalen in een bloemenmandje:

Ik heb enkele jaren grasparkieten gekweekt met wel een goede kwaliteit wat formaat betreft maar het aantal gekweekte vogels viel bitter tegen. Ik besloot toen tropische vogels aan te kopen, de grasparkieten zijn er trouwens ook nog steeds. Ik kocht 1 stel safraanvinken; blauwfazantjes, zilverbekjes, napoleonnetjes, en nog enkele van die kleine tropensoorten, als ook een stel roodkuifkardinalen. Zij zaten van de winter in een binnenvolière van één bij twee meter en dat ging prima, maar van het voorjaar toen de buitenvolière openging toen was het gebeurd. De Roodkuiven namen volledig bezit van de buitenvolière en er kon geen kleine troep meer buiten komen. Gevolg was dat er weer bijgebouwd moest worden wat mijn moeder weer een stukje van de tuin kostte en haar mooie seringenstruik, want volgens mijn vader en mij was dat het mooiste plekje om er een volière om heen te bouwen zodat die gelijk goed beplant was. De grootte van de volière was 1½ - 2 meter. Er kwam een klein nachthok in zo groot als een konijnenhok maar het voer stond droog en als de vogels zelf droog wilden zitten kon dat, maar ze maakten er weinig gebruik van. Nu de nest gelegenheid, dat was het punt. Oude vogelboekjes er op nageslagen maar ik kon heel weinig lektuur vinden over de roodkuifkardinaal. Wij vonden oude merelnesten van verleden jaar maar zij keken er niet naar om en we wisten ook nog steeds niet of we wel een paar hadden. De man, wat tenminste achteraf de man bleek te zijn, zat altijd iets dik terwijl de pop een mooie slanke vogel is. Op een morgen vond ik een bloemenmandje in de schuur, u weet wel zo'n rieten mandje met hengel. Dat heb ik in de volière tussen de seringenboom gehangen.

Toen mijn moeder uit het slaapkamer raam keek en het mandje zag gaf de nog meer kabaal dan het bouwen van de hele volière, want dat mandje had z gekregen met haar 25-jarige bruiloft en dat wou ze weer in laten planten. Gelukkig kreeg ik mijn vader mee, die zei j hebt er 3 jaar plezier van gehad nu is h aan de beurt. Wij hebben het mandje met hooi gevuld en na een dag of 14 ligen er 3 eieren in; 13 dagen later ware er 3 jongen. Nu kwam het probleem w eten die jongen. Ik ben begonnen me geknipte meelwormen, buffaloworme en vismaden. Dat ging prima, ze ate ook komkommer, sinaasappel, aardbeien, universeelvoer en ei met beschuif. Wat ze aan de jongen voerde van dat zachtvoer, is mij onbekend, te wijl ze als zaad grote parkietenvoer kregen en extra zonnepitten. Het voeren was toch al een heel probleem, war we voerden ze elk anderhalf uur. E werd een heel schema opgesteld, elk 1 uur kregen ze de eerste dagen ongeveer 10 meelwormen, 10 buffaloworme en een stuk of 10 maden. Ze groeiden al kool. We hebben ze de 5e dag gering met een 4 mm ring. Toch makkelijk de je dan parkieten hebt dan heb je ringe genoeg. Ik had de ringen met inkt zwart gemaakt maar een dag later was ee van de jongen toch een ring kwijt di hebben we weer overnieuw geringe. Na 14 dagen en honderden meelwormen, maden en buffalowormen, verlieten ze het nest. Ze zitten nu op stok met een roestbruine kuif en verder lijkt he verenkled al behoorlijk op dat van d ouders die onder hand alweer het nes in orde aan het maken zijn.

Jeugd lid, René ten Dolle.

Bobbel 21

Voor de tweede maal terug naar de in bobbel 18 gegeven samenvatting, te behandelen is nog punt 3. Daar staat:

Door het niet tot stand komen van een reactie tussen Dopaquinon en het niet-essentiële aminozuur Cysteïne blijft de vorming van Phaomelanine achterwege.

In eerste aanleg lijkt de geopperde stelling moeilijk te verdedigen, toch is dat niet het geval.

- a dat Cysteïne niet door de vogel gemaakt zou worden omdat daarvoor de geëigende bouwstenen zouden ontbreken kan van de hand gewezen worden. Dat kan omdat met name Cysteïne aangeduid wordt als een "residu-aminozuur", te vervaardigen uit restanten (residuen) van andere aminozuren. Gegeven het feit dat bouwmaterialen voor dit aminozuur altijd (bij elke voeding!) in voldoende mate aanwezig zijn in het vogellichaam is het niet reëel om het ontbreken van phaomelanine "op te hangen" aan het ontbreken van Cys.
- b opnieuw Dopaquinon taxerend als initiatiefnemer voor de startreactie is het in de vorige bobbel onder 2b geponeerde onverkort van toepassing op de reactie die nu besproken wordt. Ook hier een meer/minder effect, afhankelijk van de propagatie-gradatie en van het ingangstijdstip van de stopreactie.
- c als en indien de startreactie (om welke reden dan ook) tussen Dopaquinon en Cysteïne (misschien Cysteïndopa) niet tot stand komt blijft de vorming van phaomelanine totaal afwezig. Met als neveneffect dat de totale afwezigheid van deze me-

laninesoort de oogkleur verandert, het oog wordt rood.

Tot tweemaal toe is Dopaquinon aangeduid als initiatiefnemer voor het aangaan van een startreactie (initiatie), één keer als beginpunt van het spontane optreden van eumelanine en éénmaal als beginpunt van een gecompliceerder optreden van phaomelanine. Gecompliceerder omdat een ander aminozuur in het geding is. Bij het aanduiden van Dopaquinon als "initiatiefnemer" is noodzakelijkerwijs uitgegaan van de veronderstelling dat genoemde stof een stabiele factor is; stabiel in die zin dat de samenstelling onveranderlijk is. Vanuit deze optiek moeten de "variabelen" gezocht worden in de vervolgresacties initiatie-propagatie-terminatie. Let wel, variabelen in de uiteindelijke pigmentuiting!

H.J. Veerkamp concludeert in OV (juni 1986) terecht dat eiwitten, waaronder natuurlijk aminozuren en enzymen, lichaams-eigen moeten zijn. Dat erkennend blijft onverkort van toepassing dat essentiële aminozuren in de voeding aanwezig moeten zijn, alleen dan kan de vogel er zijn "eigen" eiwitten van maken. Eigenlijk gaat het dus niet op om vogels in dat opzicht "gelijk te schakelen", daarvoor zijn de onderlinge verschillen tussen de soorten veel te omvangrijk. Ter geruststelling, bij de vogels die op grote schaal gedomesticeerd zijn, zoals kanaries-zebravinken-grasparakieten etc., worden de melaninen die onderwerp van bespreking zijn ongeveer in gelijke mate aangetroffen. Hetgeen welhaast onvermijdelijk leidt tot de stelling dat het gegeven reactie-schema van toepassing is op grote groepen vogels. Iets

preciezer, op meer dan 50% van alle gehouden vogels van toepassing is.

Het is ronduit opmerkelijk dat alleen al de "vertaling" van de chemische procesgang die tot pigment leidt voor een hele "berg" onbegrip gezorgd heeft. Zo is bijvoorbeeld bij kleurkanaries de eumelanine geslachtsgebonden en de phaomelanine onafhankelijk (autosomaal) ingeschat; kijkend naar de procesgang van een en ander is dat niet eenvoudig te verdedigen. Er bestaat helaas geen eenvormigheid van aanduiding bij genetische afwijkingen voorkomend bij de kleurvorming van vogels. Dat wat bij kleurkanaries als een beletter aangeduid wordt heet bij Japanse Meeuwen en Zebravinken totale reductie, in beide gevallen wordt bedoeld dat iets er niet (meer) is. In aanmerking nemend dat werkelijk volledige belettering nog altijd een uitzondering blijkt te zijn zou die uitzonderingspositie ook van toepassing dienen te zijn op totale reducties.

De termen kwalitatieve reductie en kwantitatieve reductie zijn gemeengoed voor geïnteresseerde vogelliefhebbers; zou het niet zinnig zijn om de oorzaak van beide fenomenen te benamen? Dat wat kwalitatieve reductie heet kan gevonden worden in de propagatie (groeireactie), dat wat kwantitatieve reductie heet kan gevonden worden in de terminatie (stopreactie), met name in het tijdstip waarop die stop actueel wordt.

U heeft een maand de tijd om de aangedragen zaken op u in te laten werken, in de volgende bobbel zullen de indirecte beïnvloedingsfactoren onderwerp van bespreking zijn.

K.R.

THIJB®, HET IDEALE NESTMATERIAAL

Dit ideale nestmateriaal bestaat uit 100% natuurlijke vezels, en wordt in de natuur door honderden vogelsoorten gebruikt.

De voordelen zijn uniek:

- geen bloedluis of ander ongedierte meer in uw vogelnesten.
- zelfs het aanwezige ongedierte welke reeds bij uw vogels aanwezig is verdwijnt zodra de vogels zich gaan nestelen.
- het nestmateriaal is heel eenvoudig aan te brengen en neemt direct de vorm van het nestpotje, nestkastje etc. aan.
- zgn 'luie poppen' hebben direct een nest, welke de broedresultaten duidelijk zullen verbeteren.

Er zijn 3 soorten nestmateriaal, voor kanaries en tropen, voor postuurkanaries en voor duiven.

Uits uilend verkrijgbaar via de dierenspeciaalzaak.

IMPORTEUR: ★ **ESVE**, POSTBUS 10,
4740 AA HOEVEN tel: 01659-4488

Een tweetal lawaaimakers

Tekst: V. Le Krebs
Foto's: Horst Bielfeld

Het genus *Cossypha* omvat een aantal in het Afrikaanse werelddeel voorkomende tapuitachtigen, behorende tot de grote lijsterfamilie Turdidae. Echte tapuiten zijn het niet, noch echte lijsters. Een ding hebben ze echter wel met deze wat duidelijker soorten gemeen, het zijn uitstekende zangers. Naast hun heel goed en luid klinkend lied laten ze ook veelvuldig wat minder melodieuze geluiden horen. Het is vanwege deze geluiden, hun regelmatige geroep, gekeuvel en gefrazel, kortom hun drukdoenerij, dat ze door de Zuidafrikaan als lawaaimakers worden bestempeld. De Engelsen noemen ze Chat's, vrij vertaald keuvelaars. Een andere Zuidafrikaanse bijnaam voor verschillende *Cossypha*-soorten is Jan Frederik, welke bijnaam is afgeleid van hun roep die door de plaatselijke bevolking als 'Jan-Fred-erik' wordt verstaan.

Diverse *Cossypha*-soorten zijn goede bekenden van de Zuidafrikaanse Roodborst Koekoek, *Cuculus solitarius*, waarvan al menig jong door de lawaaimakers is grootgebracht. Hierover is al eerder in dit maandblad een artikel verschenen. De twee hoofdfiguren in dit artikel zijn:

Witkop roodborsttapuit, *Cossypha ni-*

veicapilla, met één ondersoort *C.n. melanonota*. Ze komen voor in Senegal, Guinea Bissau, Sierra Leone tot Soedan, Zuidwest Ethiopië, Kenia, Oeganda tot Oost Zaire en Noord Angola. Hun grootte is ongeveer 20 cm. De vrouwelijke exemplaren schijnen wat kleiner te zijn en dat is het enigste overigens zeer moeilijk waar te nemen verschil tussen beide sexen.

Heuglin's roodborsttapuit, *Cossypha heuglini*, 19 cm groot, welke met de na volgende ondersoorten, *C.h. pallidior*, *C.h. intermedia*, *C.h. euronota*, *C.h. occidentalis* en *C.h. subrufescens*, voorkomt in Tschad, Zuid Ethiopië, Oost Zaire Oost Afrika tot Noord Botswana, Rhodesië, Zuid Zaire en Zambia tot het noord oosten van Zuidwest Afrika, Angola en Gabon.

Bij de vrouwtjes is het rugdek valet grijsachtig blauw en de onderzijde meer olijfgroen van kleur.

Beide soorten betreffen vogels van het dichte struikgewas waarin ze hun komvormige nesten bouwen van allerlei plantaardige materialen. De eitjes zijn vuilwit tot blauwachtig van kleur met donkere roodbruine spikkels en vlekjes. Hun voedsel zoeken ze voornamelijk op de grond en het bestaat uit allerlei insecten, wormen, bessen en vruchten.

De broedduur bedraagt 12 tot 14 dagen. Beide oudervogels brengen hun jongen groot met uitsluitend levend voedsel en als ze ongeveer veertien dagen oud zijn verlaten ze het nest in een nog wat vaal en bruin gevlekt verenpakje.

Ze worden betrekkelijk zelden ingevoerd en voor zover bekend zijn er nog geen broedresultaten met genoemde soorten behaald, althans niet in ons land.

In Duitsland is er gekweekt met *Cossypha niveicapilla*. Het betreffende koppel werd begin april 1985 van hun natig verwarmde winterkwartier overge-

bracht naar de beplante voliëre waarin ze ook, tot de winter zich aankondigde, gehuisvest waren. In de voliëre waren twee nestkasten opgehangen.

Al kort na hun verhuizing bleken de vogels in broedconditie te verkeren hetgeen zich niet uitte in echte baltsvertoningen maar wel aan het voortdurend gezang van de man en het ijverig bezig zijn aan de stoffering van het nest door de pop. Zij legde op 25, 26 en 27 april een ei en ze broedde alleen. In de morgen van 8 mei kwam het eerste ei uit, 's avonds het tweede en de daaropvolgende dag het derde ei. Een van de jongen bleek een vergroeide, misvormde sna-vel te hebben en kort na de geboorte is dat jong doodgegaan. Na 17 dagen verlieten de twee overgebleven jongen het nest. Op een leeftijd van ongeveer 6 weken kon, én door het verschil in grootte én door het veelzijdig bezig zijn met 'zangstudies', worden vastgesteld dat het een man en een pop was. De grootste en regelmatig zingende vogel was de man. Als opfokvoer werden voornamelijk mierenpoppen, meelwormen en pinky's verstrekt.

Op 12 en 13 juni legde het popje, maar

dan in de andere nestkast, opnieuw 3 eieren. Kort daarvoor waren de jongen van het eerste broedsel uitgevangen en apart gezet. Wat agressief gedrag van de oudervogels, met name van de man, gaf daartoe aanleiding.

Van het tweede broedsel zijn de eieren wel uitgekomen, maar de jongen waren al spoedig na de geboorte dood of uit het nest gegooid. Oorzaak was een over-actief gedrag van de man, hetgeen bij diverse vogelsoorten wel meer in de broedperiode voorkomt, althans bij vogels in gevangenschap. Een en ander is waarschijnlijk toch wel een gevolg van het rijke aanbod van met name dierlijk voedsel. Dergelijke mannen worden dan dermate fel dat ze al tijdens het broeden de pop hevig achtervolgen met het gevolg dat zo'n broedsel in de steek wordt gelaten. In andere gevallen, zoals het onderhavige, gebeurt het dat de man de pas uitgekomen jongen direct doodpikt en uit het nest gooit. Vandaar dat wordt geadviseerd om in voorkomende gevallen de man, zodra de pop eieren heeft gelegd, bij haar vandaan te halen. Bij het derde en laatste broedsel is die methode met succes toegepast. Na het uitkomen van de op 2, 3 en 4 augustus gelegde eieren, werden de jonge vogels door alleen de pop op een voortreffelijke wijze grootgebracht. Opvallend was toen wel, dat de pop in de opfokperiode regelmatig een liedje ten gehore bracht. Weliswaar niet zo luid en vaak als de man, maar toch.... In de sociale rangorde was zij nu nummer 1 en als zodanig kon ze frank en vrij van zich laten horen. Zo werkt dat schijnbaar.

Cossypha's zijn vogels voor een beplante ruime voliëre en eigenlijk alleen maar geschikt voor diegene die zich hebben toegelegd op het houden en kweken van vruchten- en insectenetende vogels. Het komt ons voor dat deze vogels tijdens het broedseizoen in een aparte vlucht moeten worden ondergebracht want juist in die periode zijn dergelijke vogels, ook ten opzichte van andere soorten, niet helemaal betrouwbaar. Te meer niet daar in de literatuur ook wordt vermeld dat ze een ruim territorium op-eisen en dat fel verdedigen.

Vruchten- en insectenetende vogels vragen een totaal andere benadering dan alle andere vogelsoorten en de bond kan zich gelukkig prijzen dat er binnen de organisatie een speciaalclub voor liefhebbers van dergelijke vogels is. Het is in het belang van de liefhebber maar zeker ook in het belang van de vogels om daarvan lid te zijn. Het adres van het secretariaat vindt u voor in deze editie.

Wat lezers schrijven

Mijn hobby de vogels.

Het is niet mijn gewoonte om over mijn hobby te schrijven, maar af en toe krijg je wel eens de behoefte om in de pen te klimmen; want soms lees je een onzin over het houden van vogels en het kweken daarvan.

Dan denk je bij je zelf: waar halen ze het vandaan. Zelf beoefen ik de vogelliefhebberij al zo'n 40 jaar.

Ik heb van alles gekweekt: kanaries – parkieten – en div. soorten tropische vogels en kwartels enz. Nu kweek ik al een aantal jaren Gouldamadines; ik spreek dan ook van een liefhebberij; want ben je geen dierenvriend dan kun je beter geen vogels houden; hierbij doel ik op lieden die zonodig roofbouw moeten plegen op hun vogels; ze eitjes laten leggen en dan onder de jap. meeuwen en dan doorgaan tot 5 soms wel 6 legsels. Eigenlijk heb ik een hekel aan het woord kweken.

Waarom houd je dan vogels?

Nu spreek ik voor mij zelf, ik hou ze omdat ik ze interessant vind en een groot natuurliefhebber ben, en zo de vogels bij mij in de volière kan bestuderen, daarnaast heb ik in mijn vrije tijd een aantal natuurfilms gemaakt.

Zelf ben ik in het bezit van een volière van ± 10 m lengte, waarin zijn ondergebracht 2 buitenvolières, 2 binnenvolières, en een broedafdeling.

Zoals u kunt lezen ben ik nu een aantal jaren bezig met Gouldamadines. Eigenlijk was dit een uitdaging voor mij omdat je veel onzin leest over deze vogels; ze zouden moeilijk zijn te kweken en ze moesten gehouden worden bij een hoge temperatuur; niets is minder waar; ze zijn makkelijk te kweken en ze hebben geen hoge temperatuur nodig. De afgelopen winter speelden ze bij mij naar hartelust in de sneeuw en vaak moest ik ze 's avonds naar binnen jagen.

Ze stellen wel een aantal eisen aan hun verzorging.

Ten eerste als je aan Goulds begint, begin er dan ook mee; niet gecombineerd met japanse meeuwen, nee met echte natuurbroed. Wil je een goede en sterke stam opbouwen is dit een eerste vereiste.

Ten tweede, laat het popje haar eigen keuze maken wat betreft haar man, en heb je dan een goed koppel laat het dan ook een koppel blijven, buiten het broedseizoen kun je ze scheiden maar worden ze weer broeds zet ze dan ook weer bij elkaar, en neem het liefst overjarige vogels.

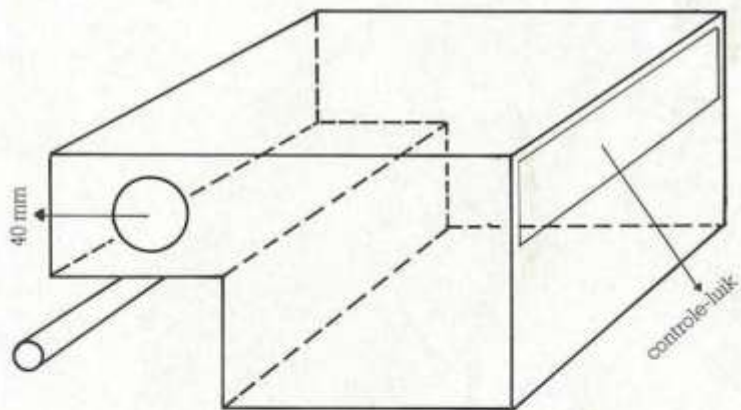
Mijn ervaring is 100% broedresultaat met 2-jarige of oudere vogels.

Nestmateriaal: Cocosvezel, dit kan zowel donker als licht zijn, zelf gebruik ik donker. Het hierbij afgebeelde nestkastje voldoet uitstekend.

der) om de dierlijke eiwitten aan te vullen en 's winters 1 maal per week vitaminen B.

Een gedeelte van mijn Goulds overwinteren bij een temperatuur van ± 13 graden; en een gedeelte bij een temperatuur van ± 9 graden. Deze groep kan ook overdag naar buiten en dat doen ze dan ook hoe koud het soms ook is. Bij deze twee groepen heb ik nagenoeg geen sterfgevallen.

De temperatuur in de broedafdeling zakt niet beneden de 14 graden tijdens het broeden en overdag loopt deze wel op, als de zon op de volière staat soms

Voeding: Ze krijgen bij mij in aparte silo's verstrekt, A.P.V. di een speciaal mengsel voor prachtvinken, alsook kanariezaad, wildzangzaad, onkruidzaad en trogierst. Daarnaast nog kiemzaad vermengd met eivoer.

Tevens hebben ze ter beschikking gekookte en vermalen eischalen, norit en een stukje cavia liksteen, dit is zout en sporenhoudend, vooral als ze jongen hebben zie je ze vaak knabbelen aan dit spul. Ze krijgen 1 maal per week in het drinkwater opgelost Profitar (melkpoe-

wel tot ± 30 graden. Deze temperatuurverschillen verdragen ze prima. Gewoon goed voor de vogels zorgen en datgene geven wat ze nodig hebben, dan zijn Gouldamadines prachtige vogels om te houden.

Heeft u vragen of wat dan ook, bel of schrijf mij gerust.

Veel succes met deze zo mooie hobby.

J. Knoop
Valkstraat 22
1223 LM Hilversum

Nat lezers schrijven

Hoe vererven de mutaties bij de diamantduiven?

De laatste jaren zie je op verscheidene tentoonstellingen steeds vaker de **WITSTUITS**. Waaruit deze ontspringen is bekend, v. andere kastel (zilverwit), en de niet wit (met witte vlekken). Dit is eer. aande mutaties zijn. De vogels die leggen die vele proefparziers is het nogelijk vele het aantal jonotgebracht, is ere vogelsooroeelijk de wet te aantallen in te stellen als en-

en **OPROEP** tot den in de erfelijkingen en hun vande toekomstgerden. ekerheid bestaat ngen en de vele nstellingen te zien

zijn, ligt het voor de hand dat er dan een standaard voor gemaakt kan worden. Voor zover ons al duidelijk is, door proefparingen onzerzijds, vererft de witstuitdiamantduif dominant over alle andere kleurvormen, ook over de wildvorm, terwijl de wildvorm dominant verft over alle bovenaan in dit artikel genoemde kleurvormen. Samen met collegakwerker L. Lievrouw uit Deinze (België), met wie ik samen de materie hoop op te lossen, kwamen wij verder tot de veronderstelling dat: bruin dominant is over de agaats en (nog niet uitgeprobeerd) wellicht zilver dominant over briljant (zilverwit), waarschijnlijk dat de briljant met de zilver een meervoudige mutatie uitmaakt, vandaar de benaming zilverwit. Verder denkt dhr. Lievrouw dat er twee kleurreeksen zijn bij de diamantduif n.l. de grijze kleurslag en de bruine kleurslag, behalve de witstuit, alle mutaties reducties (kleurverarmingen) zijn, de briljant met de zilver een meervoudige mutatie uitmaakt en dat de kleurreeksen als volgt samen te stellen zijn:

Grijsserie	Bruinserie
grijs	bruin
zilver	agaat
briljant	
witstuit	

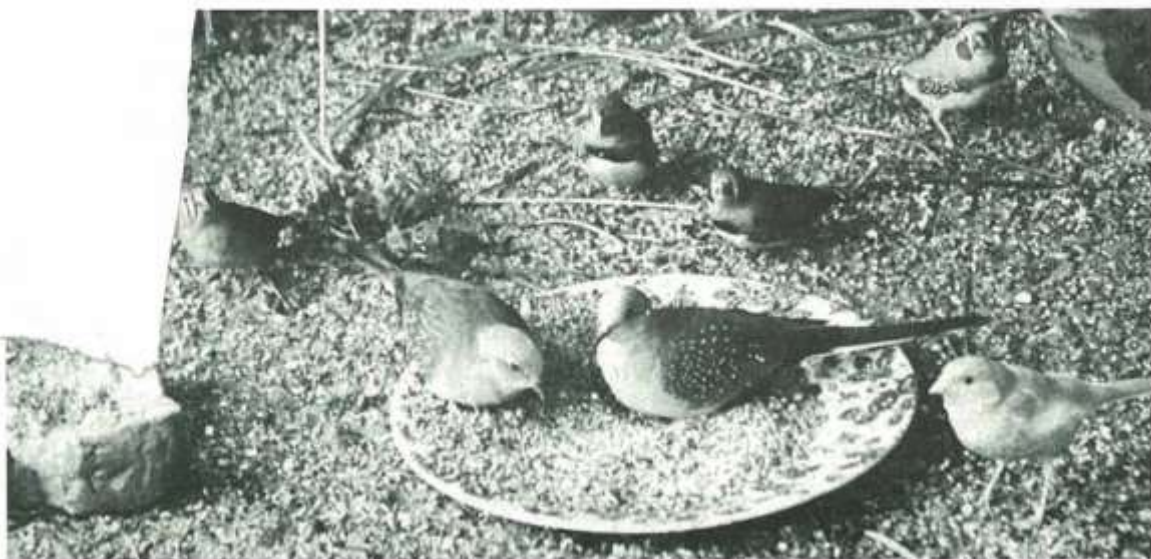
Via een analyse van de vederstructuur kunnen ingewijden hier reeds een grote stap voorwaarts zetten.

Wij hopen op vele reacties op dit artikel. Alles over de diamantduif is welkom zowel kweekresultaten als bijzonderheden. Stuur uw gegevens naar onderstaand adres zodat deze na bundeling en uitgewerkt in een later stadium in ons maadblad "Onze Vogels" van de N.B.v.V. gepubliceerd kunnen worden.

Ook hopen we dan enkele foto's bij een van de volgende artikels te laten plaatsen, b.v. van de agaats die nog niet veel voorkomt in de voliëres.

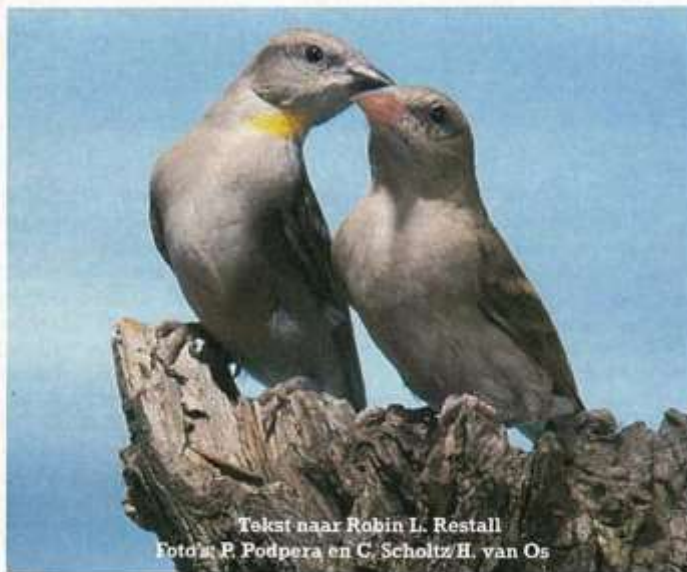
Op deze manier kan dan iedereen gericht gaan kweken met de diamantduif zodat het mogelijk moet zijn om in de toekomst bruin- of agaats witstuiten op stok te krijgen en misschien hopelijk de diamantduif uit het verloren hoekje (letterlijk, en op tentoonstellingen figuurlijk) komt waar het zeer zeker niet thuis hoort en waarover ik reeds in het mei-nummer 1986 schreef.

F Delnad
Rembrandtstr. 5
4501 KP Oostburg

Rotsmussen, een vergeten groep?

Tekst naar Robin L. Restall
Foto's: P. Podpera en C. Scholtz/H. van Os

De rotsmussen, behorend tot de familie der Wevers en Wida's, Ploceidae, zijn kennelijk voor de vogelliefhebbers niet zó interessant, althans ze worden maar heel weinig gehouden, laat staan gekweekt. Zo af en toe worden er vanuit Afrika wat van deze vogels geëxporteerd en zo komen dan enkele exemplaren ook in ons land terecht.

Overigens, er komt ook een rotsmus voor in Europa, en die soort, *Petronia petronia*, mogen we ingevolge de bepalingen van de Vogelwet hier niet in onze voliëres houden. Nu is dat op zich niet zo'n ramp, want het is in feite de meest lastige en minst interessante soort.

We zullen, middels de Checklist van Howard, aan alle leden van het geslacht *Petronia* wat aandacht besteden: om hopelijk daardoor toch enige interesse voor deze vogels bij u op te wekken. Opgemerkt zij nog, dat de in Afrika voorkomende soorten in de literatuur ook wel worden genoemd onder de wetenschappelijke naam *Gymnoris*

***Petronia petronia*, Rotsmus**

De nominaatvorm komt voor in Zuid Europa, o.a. op de Canarische eilanden, alsook in Marokko en in West Azië. Het zijn bewoners van rotsachtige berghellingen en steenachtige steppen. Zo de foto laat zien, sprekend een mus en dus bepaald niet boeiend van kleur en tekening, alhoewel, smaken verschillen. Ty-

pische kenmerken zijn de lichte snavelkleur, de gele vlek op de keel/borst en de witte vlekken aan het uiteinde van de staart welke vooral sterk opvallen als de vogel vliegt. Bij de meeste popjes is de keelvlek slechts heel vaag aanwezig. De grootte is ongeveer 14-15 cm.

Hun nest bouwen ze in rotsspleten of andere holten. In de steppengebieden broeden ze in gaten in ravijnwanden of overhangend gesteente en dus moeilijk bereikbaar. Een legsel bestaat uit 4 of 5 groenig wit gekleurde eieren waarvan de schaal is bezet met grijze en bruine vlekjes. Vooral de eerste dagen worden de jongen gevoed met levende allerlei-soortige insecten en daarna gaan ze over op zaden.

Naast de nominaatvorm zijn de volgen-

de ondersoorten beschreven: *barbara puteicola*, *exigua*, *intermedia* en *brevirostris*, respectievelijk voorkomend in Noord Afrika, Syrië en Israël, Irak en Iran, Noord Iran, Centraal Azië en Pakistan en Oost Siberië, Mongolië en Noord China.

***Petronia brachydactyla*, Kortteenrotsmus**

Deze soort heeft geen ondersoorten en komt voor in Syrië, Iran en Noord-oost Afrika. Ze zijn ongeveer 14 cm groot, hebben opvallend donkergetekende vleugeldekvoren en missen de kruinstreep en de gele keel/borst vlek.

***Petronia xanthosterna*, Geelgevlekte rotsmus**

De nominaatvorm komt voor in India en de ondersoorten *pallida* in Senegal, Mauretanië tot Soedan; *pyrgita* in Ethiopië, Somalië tot Noordoost Tanzania; en *transfuga* in Zuid Irak, Iran, Afghanistan, Pakistan en Noordwest India.

Deze soort doet sterk denken aan de hierna volgende soort, de Afrikaanse rotsmus zijn alleen wat kleiner, namelijk 16 cm. Ze missen echter de duidelijk zwarte bestreping op het rugdek en de oogstreep is veel bleker van kleur. De poppen zijn wat kleiner van formaat. Jonge vogels missen nog de heldere oogstreep.

***Petronia superciliaris*, Afrikaanse rotsmus**

Geen ondersoorten. Ze komen voor van Angola tot Tanzania en in Zuid Afrika. Hun bovendelen zijn donkerbruin met zwarte strepen. De slappenen zijn donkerder bruin dan de verdere bovendelen. De vleugeldekvoren hebben geelwitte punten. De onderzijde is grijsachtig wit met op de keel een kleine gele vlek. Over het oog loopt een brede geelachtige streep. Jonge vogels zijn warmbruin van kleur en missen nog de gele keelvlek. De grootte is 18-19 cm. Er is uiterlijk nauwelijks verschil tussen man en pop.

***Petronia dentata*, Kleine rotsmus**

De nominaatvorm komt voor van Senegal tot Ethiopië en Zuidwest Arabië. Een ondersoort, te weten *buchanani*, komt voor in Zuid Nigeria.

Is de Afrikaanse rotsmus de grootste, *P. dentata* is met zijn 12-14 cm de kleinste. De bovenkop is grijsachtig van kleur en de oogstreep roestbruin. Rugdek en vleugels zijn roestbruin en de gele keel/borstvlek is klein en bleek van kleur. De pop is bruin op bovenkop en rugdek, de oogstreep lichtgeelachtig en de snavel hoornkleurig. In de broedtijd is de sna-

vel van de man meer zwart van kleur. Jonge vogels lijken al veel op volwassen poppen, maar de keelvlak is dan nog vrij klein.

Zoals gezegd nestelen de rotsmussen in de natuur in gaten en holen in ravijnwanden etc., de Afrikaanse soorten bouwen hun nesten in holten van boomtakken, achter losse schorsdelen of nemen ze ook wel verlaten nesten van spechten en baardvogels in gebruik.

Het nest heeft een kom van gras, haren en veren.

In een beplante volière zullen de geacclimatiseerde vogels zich weldra thuisvoelen en kunnen ze daarin zomer en winter worden gehouden. Wel dient de volière te zijn voorzien van een goed en lichtvrij nachtverblijf. Op zich zijn het best sterke vogels waaraan, zeker waar het de Afrikaanse soorten betreft, veel genoeg is te beleven. Hun zang is leuk om aan te horen en als ze niet zingen tsjirpen ze bijna net zo als onze huis-mus.

Het voedsel dient te bestaan uit een mengsel tropen- en kanariezaden, aangevuld met onkruidzaden. Ook trosgierst is erg door ze gewild. Daarnaast geven we ze een zachtvoer bestaande uit ei- en universeelvoer en regelmatig wat levend voedsel. Dagelijks vers bad- en drinkwater en tenslotte wat grit en maagkiezel.

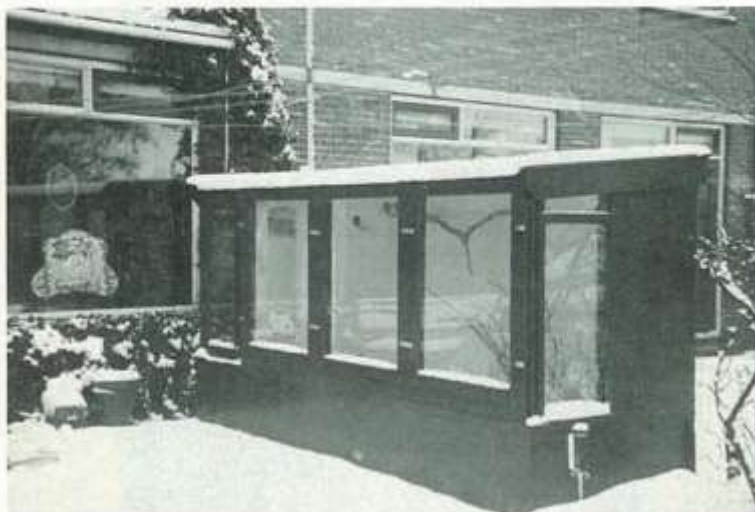
Petronia petronia

Petronia xanthosterna pygita

Volière van de maand.

Ik ben 14 jaar, mijn naam is Marcel Miltenburg en ik woon in Den Helder waar ik lid ben van VV. Kanaria. Ik ben sinds juni 1984 lid van de vogelvereniging en had toen nog enkele zebra-vinken. Begin 1985 deed ik de zebra-vinken weg en ging over op roseicollie agaporniden. Mijn vader en ik bouwden 3 broedkooien voor de drie koppels en huisvestte ze op zolder. Toen in juni '85 de eerste jongen werden geboren kwamen er plannen voor de bouw van een volière, want mijn vader begon zich ook steeds meer voor de vogels te interesseren. Eind augustus werd met de bouw gestart, waarbij mijn vader hulp kreeg van 2 goede

kennissen. Het geheel is 3.50 mtr bij 1.30 mtr bij 1.80 mtr hoog aflopend naar 1.70 mtr. Het eerst werd de achterzijde gemaakt, een serie balken werd aan de bestaande schutting bevestigd en ± 50 cm in de grond gezet (balk gedeelte in de teer). Hiertegen werden de platen multiplex (watervast) aan bevestigd tot de gehele achterwand gereed was. Vervolgens werd de houten voorzijde als geraamte in elkaar gezet waarna deze in zijn geheel werd geplaatst (ook deze ging ± 50 cm de grond in). De zijkanten werden aan de voor- en achterzijde bevestigd en het geheel stond. In de hoek van de volière (aan de woonhuiszijde)

werd een klein gedeelte van de ruimte benut als binn.en/nachthok, zo'n ± 60 bij 100 cm, waar ook een lamp in werd geplaatst. Toen het geheel gereed was werd de vloer gelegd (tegels 30/30 cm), en aan de zijden van de volière de tegels op z'n kant (tegen de muizen). Het geheel werd afgestreeken met cement (± 300 ltr zand en ± 100 ltr cement) to een mooie gladde vloer. Toen de vloer was uitgehard werd het gaas-gespannen aan de binnenzijde van de volière

Ook de bovenzijde werd voorzien van gaas. Aan de kant van het nachthok werd een sluis gemaakt (om verlies van vogels te voorkomen). De afmetingen werden zo klein mogelijk gehouden $\pm 60/60$ cm vloeroppervlakte, omdat hi toch maar 1 à 2 maal per dag wordt gebruikt. De zijopeningen werden voorzien van glas (met gaastaam), zo ook de buitendeur van de sluis. Het dak werd belegd met glasversterkt polysteel (golflaten) welke zeer stevig zijn. Het dak werd aan de achterzijde en de zij-kanten voorzien van z.g. afwateringskanalen, hierdoor kan het dak niet stuk waaien en ook niet inwateren. Daar we van plan waren de vogels het gehele jaar in de volière te houden, hebben we de drie gaasopeningen aan de voorzijde voorzien van glazen voorzietramen (die als het mooi en warm weer is kunnen worden vervangen door gaas voorzetramen). Hierdoor is de volière droog en tochtvrij. In de volière zijn diverse zitstokken en takken geplaatst, in het begin (bij de sluis) staat een aluminium voedertafel. De vloer werd bedekt met schelpenzand en er staat een emmer in de volière gevuld met zand en daar gestoken een bos met wilgetakken (waar de vogels aan kunnen knagen, om vernieling aan de volière te voorkomen). De volière is aan de binnenzijde wit geschilderd en van buiten donker groen. Aan de voorzijde van het dak moet nog een goot worden bevestigd (zodra het weer dat toelaat), en een bruidsluier zal in het voorjaar de achterzijde gaan overgroeien. De volièrebevolking bestaat op dit moment uit enkele agapornissen en een kwartel. Deze zijn winterhard. Als jeugd lid heb ik tot nu toe erg veel plezier aan deze hobby, en ik hoop dat veel anderen dat ook zullen hebben.

Reeds enige jaren geleden ben ik begonnen met de vogelliefhebberij, dit kwam eigenlijk door mijn vriend want die had ook vogels.

Het is nu 5 jaar geleden dat ik samen met mijn vader een volière heb gebouwd. Ik ben nu 15 jaar. Deze volière was 2 m breed, 3 m lang en 1.90 m hoog. Het geheel stond op een fundering van bakstenen die ongeveer voor de helft in de grond zaten.

Het geraamte was bespannen met dub-

beltjes-gaas. Het dak bestond uit doorzichtige golfplaatjes. In de ren was een klein nachthokje bevestigd zodat de vogels tochtvrij konden zitten.

Het hok was bevolkt met kanaries, zebra-vinken, rijstvogels, eks:ertjes, witkopnonnen en een paartje chinese dwergkwartels, hierbij heb ik 5 kuikentjes gehad (natuurbroed). Dit hok werd al snel te klein want er was geen ruimte voor de broedkooien dus na 2 jaar hebben we het hok uitgebreid. Het hok

heeft nu een totale lengte van 5 m lang, 2 m breed en 1.90 m hoog.

Er is nu een broedgelegenheid van 2 m breed, 3 m lang en 1.90 m hoog, hierin staan 4 broedkooien en nog 4 rennetjes van $\pm$ 80 cm breed, 1.90 m hoog en 80 cm diep. Eén hiervan doet dienst als nachthok (deze grenst aan de ren), één als hok voor de jongen, één voor de kweekpoppen en de laatste voor de mannen.

De bodem van de kweekruimte is belegd met tegels, en in de rennen ligt cement zodat dit makkelijk is schoon te houden.

De fundering van de ren bestaat uit een gemetseld muurtje. De ren is gemaakt van houten balkjes van 4 cm bij 6 cm deze zijn bespannen met vierkant gaas.

Als begroeiing staat er een vlier in.

Op de bodem ligt scherpzand dat m.b.v. een zeef makkelijk is schoon te houden.

Ik kweek nu alleen nog maar Glosters (consort en carona). In 1984 ben ik jeugdkampioen geworden met een gloster carona.

Ik ben nu 4 jaar lid van de NBvV en van de vogelvereniging de "Bosfluiters" in Rolde.

Ik doe mijn hobby nog altijd met veel plezier en hoop er nog lang mee door te gaan.

Wim Wendeling
Anreperstr. 131
9404 LE Assen

Nat. Kampioenschap K.B.O.F. „De Witte Spreeuwen” DE GROOTSTE VOGELSHOW IN BELGIË.

Meer dan 6000 vogels worden tentoongesteld, waaronder de zeldzaamste Wildzangvogels, Kruisingen, Exoten en vele anderen.

Op 13 en 14 december 1986, in de **Gemeentelijke Sporthal te Lommel**. Wie iets prachtigs wilt bewonderen, moet er beslist zijn.

Universeelkooi

Teneinde misverstanden te voorkomen zij nog eens nadrukkelijk vastgesteld dat de universeelkooi exact moet voldoen aan de voorgeschreven afmetingen en uitvoering. Ook het aantal en de plaats van de zitstokjes is ongewijzigd en precies aangegeven. In de handel blijken ook zogenaamde universeelkooien met één zitstok verkrijgbaar te zijn. Let op, die zijn niet goed. Beweringen dat de universeelkooi gewijzigd is of gaat worden zijn volkomen uit de lucht gegrepen. De zitstokjes dienen ongeschilderd te zijn. Ook is het niet toegestaan om glimmende fronten te gebruiken. Ontheffingen voor het gebruik van afwijkende TT-kooien worden NIET verleend. Gratis werktekeningen zijn op het bondsbureau verkrijgbaar.

Zebravinken in 50 kleurslagen

Witborst zwartborst.

Voor de niet-zebravinkenliefhebbers sta ik nu natuurlijk een klein beetje voor schut met zo'n tegenstrijdige benaming, want wat is het nu, een vogel met een witte borst of een met een zwarte borst? In het artikel over de zwartborsten heeft u al kunnen lezen dat de benaming zwartborst eigenlijk heel ongelukkig is gekozen, maar wij zitten er nu mee en zullen het er nog wel een tijdje mee moeten doen omdat een betere benaming er waarschijnlijk niet in zit.

Oranjeweaver

(Euplectes orix franciscanus)

Foto Cees Scholtz

Oranjeweaver

De combinatie van twee mutaties heeft als regel een verschijningsvorm die de kenmerken van die twee mutaties in zich draagt. Bij de combinatie van deze twee mutaties was natuurlijk de grote vraag hoe zich dat zou ontwikkelen. Te verwachten was dat de borst wel wit zou zijn. De witborstfactor belet immers de vorming van pigment in dit veerveld terwijl de zwartborstmutatie niet zorgt voor een vermeerdering van pigment maar slechts verantwoordelijk is voor een andere begrenzing van het tekeningspatroon.

Wat wel een grote vraag was, was of de mannen de bekende vleugeltekening in het dek zouden hebben. Bij de witborsten zien wij namelijk een vermindering van pigment in de buitenvlaggen van de vleugelpenen en vleugeldekveren terwijl er bij de zwartborsten juist een tekening ontstaat. Een toename van pigment dus. Op de afbeelding is duidelijk te zien dat het zwartborst-kenmerk het toch gewonnen heeft.

Toen indertijd de zwartborstmutatie werd erkend door de NBvV, werden gelijktijdig ook al combinaties met de witborst opgenomen. De kweek van de witborst zwartborst is helaas nooit echt van de grond gekomen, daarvoor zijn twee duidelijke redenen aan te geven. Op de eerste plaats heeft de kweek van de zwartborsten niet die aandacht gekregen die aanvankelijk werd verwacht. Pas de laatste jaren, mede door de aanmoedigingsprijzen van de NZC, kunnen

wij vaststellen dat vooral de zwartborst bruinen van behoorlijke kwaliteit zijn. Desalniettemin blijft de zwartborst als TT-vogel helaas duidelijk achter. Dit komt omdat het zo ontzettend moeilijk is een redelijke zwartborst te brengen.

Tel daarbij de moeilijkheidsfactor die opgaat voor de witborsten.

Een witborst-man van 90 punten is een grote uitzondering. Bedenk je dan dat andere kleurslagen zoals grijs, bruin, bleekrug en masker regelmatig wel met een zeer hoge waardering uit de bus komen dan is te begrijpen dat de witborstkweek niet erg interessant is voor een TT-kweker. Je moet dan ook een grote optimist zijn, wil je een kweek opzetten om de witborst zwartborst te kweken. De kwekers van deze combinatie vogels zijn dan ook te tellen op de vingers van één hand.

Als experimenteel kweker lijkt het mij echter een grote voldoening geven wanneer er een witborst zwartborst wordt geboren die de toets van de standaard kan weerstaan. Een troost voor deze experimenteel kwekers is mogelijk dat de poppen gemakkelijker aan de punten kunnen komen en dat splitpoppen, in tegenstelling tot de splitmannen soms behoorlijk kunnen meedraaien op een teptonstelling.

De pop van de witborst grijs en de pop van de witborst zwartborst grijs verschillen slechts in detail van elkaar. Het restje staarttekening kan enige houvast

geven. Om de kweek van witborst zwartborsten te starten heeft men een witborst en een zwartborst nodig, dat mag duidelijk zijn. Het doet er echter niet toe wat de man of wat de pop is. De twee vogels moeten aan elkaar worden gepaard. De jongen hieruit zullen allemaal grijs zijn (of bruin wanneer u in de bruinserie bezig bent). Deze nakomelingen zijn wel allemaal split voor witborst en split voor zwartborst. Het is nu de bedoeling om deze jongen aan elkaar te paren. Als uitkomst is dan te verwachten: normaal grijs (of normaal bruin), witborst, zwartborst en de combinatie witborst zwartborst in de verhouding 9 : 3 : 3 : 1. Zie voor een vergelijking het kweekschema in Onze Vogels 85-416. Met de problemen die eerder zijn beschreven zal het duidelijk zijn dat eerst een redelijk aantal van deze combinatie vogels gekweekt moet worden om succes te hebben.

Ik denk echter dat wanneer een echte liefhebber het voor elkaar krijgt een witborst zwartborst te kweken die het aanzien waard is dit een grote voldoening zal geven. Zo'n voldoening hoeft niet altijd te worden benadrukt met een beker of medaille.

Tekst: Hans Klören.

Foto: Ton de Bruijn.

n van de meest bekende en veelgehouden wevers is de
injewever, ook wel vuurwever genoemd. Ze zijn 12-13 cm
rot en naast de nominaatvorm is er één ondersoort beschre-

het mannetje in bruidstooi zijn snavel, voorhoofd, bovenkop
een gedeelte van de wangen zwart, evenals de onderborst
buik. Kin, keel, bovenborst, nek, hals, rug, stuit, boven-
art- en onderstaartdekveren alsook de flanken vanaf de on-
rbuikstreek rood. Vleugels grauwbruin met beigegachtige
zomingen. Ogen donkerbruin, poten vleeskleurig. De pop-
zijn aan de bovenzijde bruin met zwarte bestreping, onder-
je zandgeel. Kin en buik lichter van teint. Boven de ogen
vindt zich een geelwitte streep.

t zijn bewoners van graslanden, savannen, cultuurgronden
oevergebieden. Ze komen voor van Senegal en Kameroen
Ethiopië en Somalië.

ten de broedtijd trekken ze in grote zwermen door het land
arbij ze, met name in de cultuurgebieden, nogal wat schade
richten.

ten de broedtijd leven ze in kleine kolonies en elk mannetje

houdt er in zijn eigen territorium een viertal vrouwtjes op na.

De nesten, welke gebouwd worden van grasstengels, grasbla-
deren en bladrepen, zijn rond tot eivormig en hebben een zij-
delingse ingang onder een soort afdakje.

Een legsel bestaat uit 3 tot 4 eieren welke een blauwkleurige
schaal hebben met af en toe wat roodbruine vlekjes op het
stompe einde.

De broedduur bedraagt 14 dagen en de jongen vliegen na
drie weken uit. Ze gelijken dan heel sterk op volwassen pop-
jes.

Meer dan eens zijn er in voliëres oranjewevers geboren. Op
een goede mengeling tropenzaden, aangevuld met gras- en
onkruidzaden, wat groen en wat fruit, blijven ze in goede con-
ditie. Tijdens de broedperiode is het aan te bevelen om het
dagelijks menu wat uit te breiden met levend voedsel.

De kleur rood loopt in de voliëre vaak wat terug tot oranjerood.

Het effect van ionisatie

Ionisator zuivert de atmosfeer

Sint Elmsvuur, fata morgana, een vlonkende blouse, klevende kunststof broeken en rokken, het heeft allemaal met elkaar te maken; electriciteit in de lucht. Deze electriciteit heeft ook invloed op dieren. Electriciteit negatief geladen deeltjes in de lucht bewerkstelligen een zuivering van de lucht en bevorderen de groei van de dieren.

Voor de kunstmatige opwekking van deze negatief geladen deeltjes, die men ionen noemt, zijn in Amerika apparaten ontwikkeld. De atmosfeer die deze apparaten (ionisatoren) produceren, is te vergelijken met de lucht die men in de bergen of bij een waterval inademt.

In de lucht bewegen kleine deeltjes die een elektrische lading dragen. Deze luchtmoleculen, ionen genoemd, kunnen positief of negatief geladen zijn. Zij hebben een grote invloed op de conditie van mens en dier. Wanneer de ionen in meerderheid negatief geladen zijn, dan voelt men zich prettiger. Zuivere berglucht bijvoorbeeld, heeft twee keer zoveel ionen als normale lucht. In een bedompte kamer of in druk stadsverkeer is het mogelijk dat deze deeltjes vrijwel niet voorkomen. Het gevolg is dat de mensen zich eerder vermoeid en prikkelbaar voelen. Buiten het feit dat negatieve ionen zelf een positieve werking op de gezondheid hebben, zuiveren zij ook de lucht van zaken als stof, rook, stofmeel, bacteriën en schimmelsporen.

Bacteriën en schimmels

Indien de lucht niet zuiver is, dus arm is aan negatieve ionen, dan hebben ook bacteriën, virussen en schimmels vrij spel. Welnu, een van de gunstige eigenschappen van lucht ionisatoren is dat

met behulp van negatieve lucht ionen, schimmelsporen en bacteriën gedood kunnen worden zonder toxische nevenwerkingen.

Een door de universiteit van Utrecht gehouden onderzoek in een dierenwinkel in Utrecht, waar men problemen had met de papegaaien, heeft dat bewezen. Onderzocht is toen ook het effect van plaatsing van een lucht ionisator op het aantal kweekbare schimmelsporen in de lucht. Verhoging van het aantal negatieve ionen in de lucht resulteerde in één week een drastische daling van het aantal gekweekte schimmels. Na zes weken bleek deze daling zich nog verder te hebben voortgezet.

Bovendien bleek men de atmosfeer in het dierenverblijf als veel aangenaamer te ervaren.

Waarom ionisatie

Negatieve ionen worden afgebroken door electrostatische effecten van muren, daken etc., maar vooral ook van synthetische materialen en luchtverontreiniging. Juist door het in toenemende mate toepassen van dergelijke materialen, denk bijvoorbeeld aan isolatie etc., en een toenemende luchtverontreiniging, is de laatste tientallen jaren de afbraak van negatieve ionen in de lucht versneld.

Gelukkig is het nu mogelijk om het aantal ionen door middel van ionisatoren, waarvan de ontwikkeling sterk door met name de ruimtevaart is bevorderd, kunstmatig weer op peil te brengen. Een goede ionisator is in staat een natuurlijke ionenbalans te scheppen van 1000 ionen per cm^3 in een groot gebied. Dit is de concentratie waarbij een heilzame invloed zich op het lichaam schijnt te manifesteren. Deze kennis heeft in Engeland, Amerika en tal van andere

landen fokkers van o.a. vogels, konijnen, katten, kippen en kalveren er toe gebracht te experimenteren met ionisatoren in de dierenverblijven. Overigens wel vanwege de economische resultaten en veel minder uit medeleven met de dieren. Dat neemt niet weg dat met de economische resultaten toch ook het welzijn van de dieren werd verbeterd.

Wat is een ionisator

Een ionisator is een apparaat waarin vier scherpe naalden zijn geplaatst. Door elke naald wordt electriciteit met een hoog voltage gejaagd. Wanneer zo'n naald wordt aangesloten op een hoog negatief voltage, dan worden electronen afgestoten. Men noemt dit 'corona-ontlading'. Deze electronen botsen met luchtmoleculen en vormen zo negatieve ionen. Zij verlaten het apparaat door de gaatjes aan de voorkant.

Deze stroom kan tegen de huid worden gevoeld en soms hoor je een zwak zissend geluid. De ionisator is overigens volkomen ongevaarlijk. De benodigde stroomsterkte bedraagt slechts enkele watts.

Omdat negatieve ionen steeds weer worden afgebroken, is het noodzakelijk dat de ionisator constant in werking blijft. Zoals u begrijpt uit de opmerking dat de stroomsterkte slechts enkele watts bedraagt, zullen de kosten van het stroomverbruik minimaal zijn.

Toen enkele jaren geleden de ionisator op de markt kwam en de eerste advertenties in de vogelbladen verschenen, was men aanvankelijk best een beetje wantrouwig. Het is ook een moeilijk artikel wat dat aangaat want wanneer het apparaat is ingeschakeld zie je er verder niets aan. Je ziet niet dat het werkt. Inmiddels hebben toch vele vogelliefhebbers een ionisator aangeschaft en hoor je over het algemeen positieve berichten. Het is echt waar dat door negatieve luchtionisatie de gezondheid van de vogels maar ook die van de mens wordt bevorderd.

Wilt u keurmeester worden bij de NBvV?

In 1987 start weer een opleiding voor **KEURMEESTER TROPISCHE VOGELS e.d.** Om in aanmerking te komen voor deze opleiding moet u ouder zijn dan 18 jaar, reeds vijf jaar tropische vogels hebben gekweekt of gehouden en met deze vogels ook aan tentoonstellingen hebben meegedaan. U moet ook over voldoende vrije tijd kunnen beschikken om de lessen te volgen en om later een redelijk aantal keuringen te verrichten. Om toegelaten te worden tot de opleiding zal er door de TC-tropische vogels een test worden afgenomen. U moet dan blijk geven over een behoorlijke vogelkennis te beschikken alle vogelsoorten de opleiding betreffende. Maar ook moet u blijk geven op de hoogte te zijn van de organisatie van de NBvV. De opleiding voor keurmeester zal, afhankelijk van het aantal toegelaten aspi-

rantkeurmeesters, zo veel mogelijk regionaal plaats vinden. Bij een te gering aantal toegelaten aspiranten - zodat geen regio's te vormen zijn - zal de opleiding centraal plaatsvinden in het midden van het land.

De cursusduur is drie jaar, met omstreeks 14 cursusdagen per jaar op zaterdag. Naast deze lessen dient men ook veel aan zelfstudie te doen. In het eerste cursusjaar worden alle tropische vogels en parkietachtigen globaal behandeld. Dit jaar wordt afgesloten met een schriftelijk- en praktisch tentamen. Gedurende de opleiding is men verplicht om minimaal 5 keuringen per keurperiode in de praktijk mee te maken (zogenaamd bijzittingen) bij erkenning door de Bondskeurmeesters van de NBvV. In januari 1990 wordt de cursus afgerond met een examen. Bij het met goed ge-

voelg afleggen van dit examen is men bevoegd om alle vogels te keuren die genoemd worden in de hoofdgroepen 14 t/m 29 uit het vraagprogramma van de NBvV m.u.v. hoofdgroep 24. Na voltooiën van deze basisonderwijs bestaat de mogelijkheid om een vervolgonderwijs te volgen betreffende één speciale groep vogels.

De hele opleiding is voor wat betreft de reis- en verblijfkosten, studieboeken en standaardessen voor rekening van de cursist.

Indien u geïnteresseerd bent in deze opleiding kunt u zich (UITSLUITEND SCHRIFTELIJK) opgeven bij P.J.F. Klören, Meidoornweg 10, 3768 CN SOEST. Uw aanmelding moet op 1 december ontvangen zijn.